NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פּרייז 15 גראָשען

10 זייטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

№ 191 | Łódź, Poniedziałek, 17 Sierpnia 1936

אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71
Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06

לאָדז, מאָנטאָג פּ' משפטים כ"ט אב תרצ"ו

14-טער יאהרגאַנג

געוואָרפען א באָמבע

אויף רחוב הערצל אין תל-אביב

1 יודיש יונגעלע דערהרג'עט — 9 שווער-פערוואונדעטע יודען — 11 לייכט-פערוואונדעטע—נאך א יוד. קרבן נעבען מקוה-ישראל

ביז איצט זענען שוין געפאַלען 69 קדושים

ירושלים, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)

היינט איז דער ישוב ווידער אויפגעציטערט גע-וואָרען דורך שוידערליכע אַראַבישע טעראָר-אַקטען, וועלכע האָבען ווידער געקאָסט צוויי יונגע יודישע לעבענס.

אויף דער הערצל-גאַס אין תל-אביב האָבען אַראַבישע טעראָריסטען געוואָרפען אַ באָמבע פון אַנ'אונגעוועגליכער אויפרייס-קראַפט. די באָמבע האָט אַנגעמאַכט אַ מוראדיגען חורבן. אַ יודיש יונגעלע איז דערהרגעט געוואָרען, 20 אַנדערע יודען זענען פער-וואונדעט געוואָרען, פון זיי 9 שווער, וועלכע זענען אָפּגעפיהרט געוואָען אין הדסה-שפּיטאָל.

דער נאָמען פון דעם דערהרגעטען יונגעלע איז דוד אַרבאַר, 8 יאָהר אַלט. די נעמען פון די 9 שווער-פערוואונדעטע: זענען יקותיאל מזרחי 41 יאָהר אַלט, יצחק אַלטער 48 י. אַ., יצחק ימיעל אַ ספרדישער יוד 19 יאָהר אַלט וויליאַם שעפּטצוויג 42 יאָהר אַלט, יצחק סטאָו 23 יאָהר אַלט, ברונאַ קאַרקסאָן 33 יאָהר אַלט, שמואל רוסאַ 33 י. אַ. און פיליפּ. קאַרט, 25 י. אַ. אַ חוץ דעם זענען 11 פערזאָן לייכט פערוואונדעט געוואָרען.

ס'איז נאָך נישט אַדורכגעגאַנגען דער רושם פון דעם שרעקליכען באָמבע ן- אַטענטאַט אויפן רחוב הערצל, ווי ס'איז אַנגעקומען אַ ידיעה וועגען אַ נייעם יודישען קרבן. וועלכער איז געפאַלען דורך אַראַבישע באַנדיטען, נישט ווייט פון יפו. די אַראַבישע פער-ברעכער האָבען דאָרט דערהרג'עט דעם 25-יעהריגען יוד יוליוב ווערגטעל. אַ דייטשער יוד. דער פאַל איז פאָרגעקומען נעבען מקוה ישראל. דער דערהרגעטער איז געווען אַנ'עלעקטראָטעכניק, וועלכער איז גע-גאַנגען דינסטליך קיין ראַראַפאַנדי, צורעכט צו מאַכען די עלעקטריע. וועלכע איז קאַליע געוואָרען אין די מי-ליטערישע לאַגערן.

ירושלים, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער בירגערמייסטער פון תל-אביב דיזענגאָף האָט אין נאָמען פון דער עריה אַוועקגעשיקט אַ דע-פּעשע צום הויך-קאָמיסאַר וואוקאָפּ, אין וועלכער די-זענגאָף האָט געשילדערט דעם שרעקליכען באָמבען-אַטענטאַט אויף רחוב הרצל, בעת וועלכען אַ קינד איז דערהרגעט געוואָרען און 20 מענשען זענען פער-וואונדעט געוואָרען. דיזענגאָף פאָדערט, אַז ס'זאָלען אַנגענומען ווערען שריט אָפּצושטעלען דעם טעראָר און אַנאַרכיע, וואָס הערשט אין לאַנד. ווייטער ווערט געפאָדערט, אַז מ'זאָל נישט ערלויבען האַרט נעבען די תל-אביב'ער גאַס אַדורכצופאָהרען די צוגען, וואָס פיהרען בעוואָפענטע אַראַבער.

היינט איז פאָרגעקומען אַ ספּעציעלע זיצונג פון דער תל-אביב'ער עריה געווידמעט דעם היינטיגען שרעקליכען באָמבען - אַטענטאַט אויף רחוב הערצל. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען מיט אַ פאָרשלאַג איינצופיהרען די נאַכט-בעשטראַהלונג פון תל-אביב, כדי נישט צו דערלאָזען צו אַטענטאַטען.

יודען ווערען אָפּשלאַגען

די באַנדיטישע אַראַבישע אַנגריפען

די טאַקטיק פון ישוב וועט געענדערט ווערען

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

דער היינטיגער באָמבען-אויפרייס אויף רחוב הערצל, וועלכע האָט אָנגעמאַכט אַזאַ שרעקליכער חורבן, האָט געבראַכט דערצו,

אַז דער ישוב האָט דאָס ערשטע מאָל נאָך 4 חדשים אַראַבישען טעראָר, זיך גענומען אָפּשלאָגען די באַנדיטישע אַנגריפען. די יודישע יונגעלייט האָבען אָפּגעשטויסען אַ מחנה אַראַבער אויפ'ן וועג פון תל-אביב קיין יפו. 2 אַראַ-בער זענען פערוואונדעט געוואָרען.

די יודען האָבען אויך בעצאָהלט די אַראַבישע טעראָריסטען ווען זיי האָבען געוואָרפען פון אַ צוג שטיינער.

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

אויף דער גרענייץ פון יפו קיין תל-אביב

איז ענטשטאַנען אַ קריגעריי. וועלכע איז פּראָוואָצירט געוואָרען דורך אַראַ-בער. דער יוד שמעון גאַרילאַ איז שווער פערוואונדעט געוואָרען.

ער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אויף דער פּאָליציי-סטאַציע און פון דאָרט אין הדסה-שפּיטאָל, 3 אַנדערע יודען זענען לייכט פערוואונדעט געוואָרען.

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

די אַראַבער האָבען פערשפּרייט פאַלשע קלאַנגען, אַז די יודען האָבען דערהרג'עט עטליכע צענדליג אַראַבער.

באַלד האָט זיך פערזאַמעלט אַ גרויסע גרופּע אַראַ-בער, וועלכע האָבען מאַרשירט אויף תל-אביב, די פּאָליציי האָט פערטריבען די אַראַבער, עטליכע פון זיי זענען פערוואונדעט געוואָרען.

„עס מוז נעמען אַ סוף"

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

אַ ווייטאָגליכער געפיהל פון טרויער און פּראָ-טעסט זענען די געפיהלען פון יודישען ישוב אין ארץ-ישראל, זיי קומען אַרויסצוגעבען צום אויסדרוק אין דער הונדערט-פּראָצענטיגער יודישער שטאָט תל-אביב, דאָס אומשולדיג פערגאָסענע בלוט האָט אי-בערגעפולט די מאָס פון געדולד בעזונדערס פון דער יוגענד, פון

אומעטום קומט דער רוף „עס מוז נעהמען אַ סוף"

דאָס איז דער אַלגעמיינער טאָן פון דער היינטיגער אָווענד-פּרעסע. וועלכע אַפּעלירט צו דער רעגירונג.

זייט דעם אָנהויב פון די אומרוהען האָבען נאָך די אַראַבישע באַנדיטען נישט געהאַט אַזאַ בלוטיגען און רייכען שניט ווי אין די לעצטע 4 טעג, ווען ס'זענען געפאַלען 11 יודישע קרבנות. דאָס זענען זייערע נעמען: טוביה ראַבינאָוויטש, אַלתר אונגער, זיין זוהן, זיינע 2 טעכטער, בראָניסלאַוואַ קאַלין, חיים שיללעהרער, מישאַ וויזער, יוסף האַר-מערמאַן, יוליוס בערגשול און דוד נאַכבאַר, וועל-כער איז היינט דער'הרגעט געוואָרען אויפ'ן רחוב הרצל וואו די אַראַבער האָבען געוואָרפען אַ באָמבע פון צוג, וועלכער שניידט אַדורך די דאָזיגע גאַס.

נעכטען איז געוואָרען 4 חדשים זייט ס'איז געפאַלען דער ערשטער קרבן פון די איצטיגע אומרוהען ישראל חזן און זייט דעמאָלט זענען געפאַלען 69 קדושים.

פיל יודען זענען געבליבען אייביגע קאַליקעס, בעת דער היינטיגער באָמבען-אַטענטאַט זענען עטליכע יודען אַזוי שווער פערוואונדעט געוואָרען, אַז זייער לעבען דראָהט אַנ'ערנסט געפאַהר.

די אַטמאָספער אין ישוב איז אַזוי אָנגעגליהט אַז ס'קען יעדע מינוט קומען צום אויסברוך נאָכ-מעהר צוליב דער האַלטונג פון די מאַכט-אָרגאַנען, אַזוי איז היינט פאַנאַנדערגעטריבען געוואָרען אַנ-ענגע פערזאַמלונג פון יודען, וואו ס'איז געקו-מען צום אויסדרוק דער צער און צאָרן צוליב דעם אומשולדיג פערגאָסענעם בלוט.

לויה פון די 4 קדושים

איז נעכטען פאָרגעקומען אין חיפה

האַרצרייסענדע סצענעס אויפ'ן בית-עולם

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

היינט אינדערפריה איז אין חיפה פאָרגעקומען

די לויה פון די 4 דערהרגעטע קדושים. די גאַנצע אַרבייט איז שטאַט איז אָפּ-געשטעלט געוואָרען. אויפ'ן בית-עולם זענען פאָרגעקומען האַרצרייסענדע סצענעס.

הספדים האָבען געהאַלטען פאָרשטעהער פון דער חיפה'ער זעלבסטפערוואַלטונג און פון דער יודישער אַגענץ.

(ווייטער זעה 2-טע זייט)

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער הייסגעליבטע און אונ-פערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער און גראָסמוטער

נ"ע
שרה ראָזענצווייג
אשת ר' דב ז"ל

אין עלטער פון 72 יאָהר.

די לויה קומט פאָר היינט, מאָנטאָג, דעם 17 ד. ח. 2 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז פּאָלודניאָווע 23, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

די אַלע, וועלכע האָבען זיך אַזוי צאָהלרייך בעטייליגט ביים אָפּגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער טייערען און אונפערגעסליכען

נ"ע לאַזאַר יאַנאַס

דריקען מיר אויס דעם הערצליכסטען דאַנק.

די פאַמיליע.

גענ. גאמעלעז אפגעפאהרעז קייז קראקא

פייערליכע געזעגענונג איז ווארשא

ווארשא, 16 (טעלעפאניש)

דער שעף פון פראנצויזישען גענעראל-שטאב גענ. גאמעלען האט היינט איינדערפריה בעזוכט דעם מיליטער - מוזעאום, די לאזשענקעס, בעלוועדער און ווילאנאוו.

דאן איז גענ. גאמעלען צוזאמען מיט גענ. רידז-שמיגלי אוועק אין שלאס, וואו דער פראנצויזישער גאסט איז אויפגענומען געווארען דורכן מלוכה-פרעזידענט. דער פרעזידענט האט דעקארירט דעם גאסט מיטן ארדער פון פאלאניא-רעסטיטוטא. ס'איז אויך אנוועזענד געווען דער פרעמיער סקלאדקאווסקי, מיניסטער בעק און פיל גענעראלען.

ווארשא, 16 (טעלעפאניש)

דער גענ. גאמעלען איז אפגעפאהרען קיין קראקא. אויפן וואקזאל האבען איהם געזעגנט דער גענ. רידז שמיגלי, ערשער וויצע קריגס-מיניסטער גענ. גלוכאווסקי, שעף פון גענעראל-שטאב גענ. סטאכעוויטש, גענ. רעגולסקי, גענ. מאלינאווסקי, גענ. וויענאוו - דלוגאשאווסקי. ס'זיינען אנוועזענד געווען די מיטגלידער פון דער פראנצויזישער אמבאסאדע.

קראקא, 16 (ספ. טעל.)

12 א זייגער ביינאכט איז פון ווארשא אנגעקומען דער גענ. גאמעלען.

טראצקי ווערט אויסגעפארש[ט]

אסלא, 16 (ספ. טעל.)

דער שעף פון דער זיכערהייטס - מא[כט] אין אסלא איז אוועק קיין קרעסטיאן-סאנ[ד] כדי אויסצופארשען טראצקי'ן, וועלכער ווער[ט] בעשולדיגט דורך די אנפיהרער פון דער נא[]ציאנאלער אוניע, אז ער פיהרט אין נארוועגי[ע] אנ'אונלעגאלע פאליטישע טעטיגקייט.

טראצקי האט בעטן פערהער צוגעשטע[לט] בעווייזען פון זיין אונשולדיגקייט.

די לויה פון די 4 קדושים

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

ווי עס ווייזט זיך ארויס זענען 2 פון די 4 יודען, וועלכע זענען נעכטן דער'הרג'עט געווארען בעת דעם אנפאל פון די אראבישע באנדיטען אויף דעם אויטא, זענען פוילישע יודען.

פון פוילן האט געשטאמט די 25־יעהריגע בראניסלא וואקאלען, א פרוי פון א ד"ר אין תל־אביב, זי האט געהאט אורלויב און איז געפאהרען אויף אנ'אויספלוג צום הר־הכרמל. אויך דער 49־יעהריגער חיים שיללעהרער איז א פוילישער יוד, ער האט איבערגעלאזען א פרוי מיט 6 קינדער.

וואסערען אין טבריה איז דורך אנ'אראבער פערוואונדעט געווארען א קליין יודיש יונגעל.

טרויער איז ארץ-ישראל

ירושלים 16 (יט"א טעל.)

צוליב דעם שרעקליכען באמבען-אטענטאט אין תל-אביב הערשט היינט אין גאנצען ישוב טרויער, אומעטום זענען אפגערופען געווארען אלע פערוויילונגען, די קאפעען זענען געשלאסען.

פון צפון ארץ-ישראל מעלדעט מען וועגען פערשידענע טעראר-אקטען מצד די אראבער, די אראבער ווילען זיך אדורכרייסען צו די נאפט-קוואלען און צו דער רוטענבערג-סטאציע.

אין דארף דזשימיר האנדזשענא איז היינט פארגעקומען א שלאכט צווישען מיליטער און אראבער, ס'זענען געפאלען 6 אראבער נעבען די חייל[...]

א נישט-געלונגענער אויפשטאנד פון א בריט[ישער] פערנעהם איז דער ירושלים'ער תפיסה

ירושלים (יט"א) אויף אנ'אונערוואַרטען אופן האט די מאכט ענטדעקט א פלאן פון אנ'אויפשטאנד אין דער ירושלים'ער תפיסה, וואס האט זיך געזאלט פערוואנדלען אין א בלוטיגען אויפשטאנד פון די אראבישע ארעסטאנטען, וועלכע האבען געפלאנט אויסצוקוילען דעם קאמענדאנט פון דער תפיסה און אלע ענגלישע און יודישע אפיצירען, ארויס־רייסען זיך אויף דער פריי און צושטעהען צו די בעוואפענטע אראבישע באנדעס. אין שפיץ פון דער באנדע איז געשטאנען דער מוסולמענישער תפיסה־אפיציר יוסעף גאבריעל. אליין אנ'עגיפטער, וועלכער איז שוין אין לאנד איבער 12 יאהר און ארבייט די גאנצע צייט אין דער טורמע. דער אידעע פון'ם אויפשטאנד איז געווען כאסאן דושא באר, איינער פון די בעריהמטע חברונער „גבורים" וואס האבען געמאכט די שחיטה אין חברון אין 1929 יאהר און זיצט נאך עד־היום אין תפיסה. דער אראבישער תפיסה - אפיציר יוסעף גאבריעל איז בעגייסטערט געווארען פון דעם פלאן און צוזויפגערופען א פאר מיטינגען פון די אראבישע פאליטישע ארעסטאנטען. ער האט פאר זיי געהאלטען פאטריאטישע רעדעס און האט זיי אויך ביסלעכווייז בעוואפענט מיט געוועהר פון תפיסה ארסענאל. די נאכט פון אויפשטאנד איז בעשטימט געווארען, ווען דער אויפזעהער האט בעדארפט זיין א יודישע[ר] אפיציר אין לעצטען מאמענט האט זיך [...] איינער פון די אויפגעהעצטע ארעסטאנטען איבער[...] געלעגט און מיטגעטיילט וועגען אלעם דעם קאמ[ע]נדאנט פון דער טורמע און איהם אויך איבערגע[ג]עבען דעם רעוואָלווער מיט 17 קוילען, וואס ער הא[ט] געקראגען פון יוסעף גאבריעל.

אינטערעסאנט איז אבער דערביי, דאס ד[ער] הויפט־שולדיגער, דער אראבישער תפיסה־אפיציר יוסעף גאבריעל איז נישט ארעסטירט געווארען, נאר איז לויט א בעפעהל פון הויך־קאמיסאר דעפ[ארט]ירט געווארען קיין עגיפטען. עס איז אויך פ[ון] לויפיג נישט בעוואוסט, וואס פאר א שטראפען [עס] וועלען בעקומען די אנדערע שולדיגע.

ווייטערדיגער אראבישער טעראר

ירושלים, 16 (יט"א טעל.)

אין ראש פנה איז פארגעקומען א שיס[ע]ריי צווישען אראבישע באנדעס און ענגלישען מי[ליט]ער. די שיסעריי האט געדויערט עטליכע ש[עה].

אין מקוה ישראל האבען די אראבער אונט[ער]געצונדען יודישע פרדסים.

שרעקליכער שטורם אין ליל

ליל, 16 (ספ. טעל.)

א גרויסער שטורם האט אנגעמאכט קאטאסטראפאלע שאדענס. ס'זענען פערגאסען געווארען פעלדער און פערניכטעט געווארען זריעות, אונטערגעשווענקט געווארען וועגען און באהן-שינעס, פון די דונערן זענען פערברענט געווארען פיל הייזער, די שאדענס ווערען געשאצט אויף 12 ביז 15 מיליאן פראנק

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel 114-20

פארק העלענאוו ● הילפס-פעראיין פאר אומבעמיטעלטע קראנקע „מחזיקי-חולים" אין לאדז, דאוובארשקיב (יוליוש 28
טעלעפאן 152-65.
מיטוואך, דעם 19 סעפטעמבער 1936, 8 אווענט קומט פאר א גרויסער געזעגנונגס-קאנצערט פאר'ן אפפאהרען נאך אויסלאנד פון די בעריהמטע יודישע זינגער
לאלא פאלמאן און לאדזשער ליבלינג וול. גאדיק
אין פראגראם: 25 שלאגער
געווידמעט דעם אויסלאנד. טורנע
טעקסטען: יצחק פערלאוו.
מוזיק: ל. פאלמאן.
ד. ביינעלמאן. ה. מאן.
5 א זייגער נאכמיטאג סימפאנישער קאנצערט דיריגענט סעווערין פיעטרושקא אין פראגראם: יודישע מוזיק. —::— אריינגאנג אין פארק פון 3 נאכמיטאג אן
בילעטען-פארפערקויף צום פרייז פון 54 גר. ביי די פעראייניגטע יודישע פליישער פיעטריקאווער 54 און זגערזשער 2, הילער, פיעטריקאווער 23, שפוריסמאן, גלובנע 63. גראנעק, לימאנאווסקיעגא 4 נאמבערג, נארוטאוויטשא 11, „הומאניטע" נארוטאוויטשא 14, קולטור-ליגע זאכאדניע 68, „מחזיקי-חולים" דאוובארשקיב 28 און אין דער קאסע פון העלענאוו ביז 5 נאכמיטאג. פרייזען די בילעטען פון 5 נאכמ. אן: אריינגאנג 80 גר., זיץ-פלעצער 1.09 זל., הנחה-בילעטען און קינדער 54 גר. —::— בעמערקונג: די בילעטען פון דעם 29 ליפיעץ זענען גילטיג.

FABRYKA NAPOI GAZOWYCH
R. Frydwald
Piłsudskiego 69, tel. 190-48
עמפפעהלט
סאדעוואסער און לעמאנאד
וואס ווערט אפגעשיקט פינקטליך אהיים
בעשטעלונגען ווערען אנגענומען א גאנצען טאג.

נידעריגסט, שטשעשליווי
ביי
א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% בילליגער
קומט און איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 גאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער טייערער פאטער, שווינגערפאטער, גרויספאטער, שוואגער און אנקעל
נ"ע ברוך מרדכי ב"ר זלמן סנדר ז"ל
דינקעוויטש
אין עלטער פון 70 יאהר.
די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, דעם 17-טען ד. ח. 1 ביטאג פון טרויער-הויז, קאמיענא 8, וועגען וואס ס'מיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

5 זל. א טאג ● 5 זל. א טאג
פענסיאנאט „NICEA"
אין קאלומנא
8 קראקאווסקא 8
נעמט אן געסט. טעגליך 6 מאל עסען
שטרענג כשר
שנעלע און סאלידע בעדינונג. ערשטקלאסיגע קיך. אויך דיעטעטישע. 5 מארגעם פאסנעוויע וואלד.
אינפארמאציעס אין לאדז:
ביי ר' חיים ווערדינגער
אגראדאווא 5, טעל. 215-24.
בעמערקונג: די געסט ווערען אפגעהאלט ביי דער באהן.

לעזט און פערשפרייט
דעם נייעם
פאלקסבלאט

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—830 אוו.
אונבעמיטעלטע—לעמטשניצע-פרייזען

Dr. med.
M. JAKOBSON
כירורג
ביינער-כירורג-ספעציאליסט
D-ra Sterlinga 22
Nowa-Targowa) tel. 174-42

Dr. J. Gajst
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען
זגערזשער 40, טעל. 119-45
נעמט אן פון 12—1 און פון 5—7 נאכמ.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און ססלערא קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אוו.

Lekarz-Dentysta
KACZANOWSKI
נעהמט אן אין אמבולאטאריום פון געז. „לינת המשמורים"
פילסודסקיענא 21, טעל. [...]55
אין די שעה'ן פון 9-11 פריה און פון 5-9 אווענד.

אויערען, נאז און האלז און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוטס אפעראציע א. א. וו. ווי אויך אמבולאטאר ריישעס פון 9-2 און פון 4-8 צוועלנט
ביי דער קליניק איז פאטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי אפאראטען

Dr. I. Piechowicz
ספעציאליסט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואנגערשאפט
שרודמיעסקא 18, טעל. 107-79
נעמט אן פון 8—10 פרי און פון 3—7 אוו.

Dr. med.
A. Banasz
כירורג - אורלאג
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 121, tel. 13[...]88.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

DR.
MICHAŁ URBACH
נערוועז און אינערליכע קראנקהייטען און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
GDANSKA 11, tel. 128-47
(ריג 11-טער ליסטאפאד)
צוריקגעקעהרט
אן נעהמט פון 4-6 נאכמיטאג.

Starszy Felczer
B. JOSKOWICZ
פולנאצנא 4, טעל. 141-86
נעמט אן טעגליך פון 8—11 און 4—6 נ"מ
טעגליך פאקען-שטעלען
מיט פרישע קראוויאנקע.

Dr. med.
LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
שערפיען 37 בנגעגנ[...], 6
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

Dr. med
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92
עמט אן פון 10—12 און 5—7 אוו.

לאנגע און ערנסטע מלחמה

דאס רעגירונגס-מיליטער וועט דאך זיגען

ערקלערט דער שפאנישער פרעמיער-מיניסטער

רעגירונג זיגט אויף פערשידענע פראנטען

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

דער פרעמיער כיראל האט ערקלערט די פאר־שטעהער פון דער פרעסע: מיר האבען פאר זיך א ערנסטע און לאנגע מלחמה. דאס הייסט אבער נישט, אז מיר זענען נישט אפטימיסטיש, בנוגע דער צוקונפט, מיר וועלען סוף־כל־סוף זיגען.

ב א ר צ ע ל א נ א, 16 (ספ. טעל.)

פון דער רעגירונגס-שיף „אלמיראנטע מיראנדא" האט מען ארויסגעשאסען א גרויסע צאהל רעגירונגס-מיליטער אויף דעם אינזעל מאיארקא.

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

אויפ'ן פראנט גוואדאראמא האט זיך אנגעהויבען א פערביטערטער קאמף, דאס רעגירונגס-מיליטער געהט פאראויס.

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

די אויפשטענדער האבען היינט אנגעגריפען די שטאט סעריאן און דער פראווינץ טערועל. דאס רעפובליקאנער מיליטער האט אפגעשטויסען דעם אנגריף, די אויפשטענדער האבען פערלוירען 43 טויטע און פיל פערוואונדעטע.

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

אן'אפטיילונג מיליץ איז פון וואלע דיא בעכ־טען איז אוועק אפגעגאנגען קיין מאדריד אונטער דער אנפיהרונג פון האפ. אוריבארא. די אפטיילונג בעטרעפט 4000 מיליציאנטען, די אפטיילונג איז איבערגעגעבען געווארען אונטער דער אנפיהרונג פון מאדרידער רעגירונג.

ה ע נ ד א, 16 (ספ. טעל.)

דאס רעגירונגס-מיליטער קעמפט מיט ערפאלג הינטער אוויעדא. דאס מיליטער איז שוין אריין אין דער שטאט. אויף די גאסען קומען פאר קאמ־פען. די אויפשטענדער ספהלט וואסער, וואס זיי בעקומען אויף תארציעס.

ב א ר צ ע ל א נ א, 16 (ספ. טעל.)

די קאטאלאנער רעגירונג עקזיסטירט איצט אונ־אפהענגיג פון מאדריד, ס'ווערען ארויסגעגעבען אייגענע דעקרעטען אזוי אז ס'איז צו זעהען, אז קאטאלאניע וועט אין דער צוקונפט זיין א בעזונדערע מלוכה און בלויז אין א פעדעראציע מיט שפאניען.

אין בארצעלאנא און מאדריד פיהרט די מאכט אדורך א רייניגונג אין דער מלוכה־אדמיניסטראציע, הונדערטער בעאמטע זענען אפגעשטעלט אין זייער טעטיגקייט.

ג י ב ר א ל ט א ר, 16 (ספ. טעל.)

די לינקע עלעמענטען האבען זיך צוזונוטער־ווערט און איבערגענומען די מאכט אין דער שטאט פאכטעלאר (8 קילאמעטער פון גיבראלטאר) און דער געגענד וועלכע בעפינט זיך אונטער דער הער־שאפט פון די אויפשטענדיגע, גען. פראנקא האט אהינגעשיקט פון אלזשעסיראס א שטראף עקספע־דיציע.

ה ע נ ד א, 16 (ספ. טעל.)

פון סאנטאנדער מעלדעט מען, אז די שטאט איז בעווארפען געווארען מיט באמבעס דורך אער־אפלאנען פון די אויפשטענדיגע, גלייכצייטיג איז די שטאט בעשאסען געווארען דורך א קרייצער־שיף.

ק א ס א ן, 16 (ספ. טעל.)

די צייטונג „טרענטע פאפולא" שילדערנדיג די שלאכט הינטער ארון, שטעלט פעסט, אז דאס אויפשטענדיגע מיליטער האט געהאט גרויסע פער־לוסטען, דער גענעראל ארדאגאז איז ארעסטירט געווארען און אפגעשיקט געווארען קיין בארצעלנא.

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

די רעגירונג טיילט מיט דורך ראדיא: גען. פראנקא בעמיהט זיך צו מאביליזירען אין ריף די קאבילער און שיקען זיי אויף די פירענער אינזלען, די אפיצירען זאגען זיך אפ אדורכצופיהרען די מאביליזאציע, אין מערב פון מאראקא בילדעט זיך אן אפטיילונג, וועלכע וועט קומען צו הילף דער רעגירונג. דער אינערן־מיניסטער טיילט מיט, אז אין עסטראמאדורא דויערט פערביטערטע קאמ־פען, ביי קארדאבא דויערט אויך דער קאמף. הינטער גרענאדא האט זיך דאס רעגירונגס-מיליטער גערוקט אויף 15 קילאמעטער ווייטער און האט אראפגעווארפען אן'אעראפלאן. אויך זע־נען געווען זיגען אויף דער ליניע הועסקא — סא־ראגאסא.

אווילא וועט אין די נאהענטסטע שעהן פער־נומען ווערען.

די אויפשטענדיגע מעלדען וועגען זייערע זיגען

נאכ'ן פערנעהמען באדאיאז האבען זיי דערשאסען 2000 מיליציאנטען

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

נאכ'ן פערנעהמען באדאיאז האבען די אויפ־שטענדיגע דערשאסען איבער 2000 מיליציאנטען.

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

די אויפשטענדיגע באמבארדירען בילבאא. מארגען הויבט זיך אן דער גענעראל-אנגריף אויף בילבאא און סאן-סעבאסטיאן.

ס ע וו י ל א, 16 (ספ. טעל.)

גען. קוויפאדע לאנא מעלדעט דורך ראדיא: דאס אויפשטענדיגע מיליטער האט פערנומען אר־טשידאן און עטליכע ישובים ארום הא טינטא.

ס ע וו י ל, 16 (ספ. טעל.)

דער אויפשטענדיגער קאמוניקאט מעלדעט, אז די אויפשטענדיגע האבען פערנומען די שטאט עסטעפאנא אויפן וועג פון אלזשעסיראס קיין מאלאגא.

ט א נ ז ש ע ר, 16 (ספ. טעל.)

אויף דער פאדערונג פון דער הויפט־קווארטיר פון די אויפשטענדיגע אין טעטואן האט דער אינטער־נאציאנאלער קאנטראל־קאמיטעט אין טאנזשער אנ־גענומען פאלגענדען בעשלוס:

1) צו אנערקענען אויף די וויזעס פון די אויפ־שטענדיגע אין טעטואן.

2) אדורכצולאזען אויף דער טעריטאריע פון דער אינטערנאציאנאלער סטרעפע אין טאנזשער די בעאמטע און מיליטער־לייט, וועלכע טראגען דעם מונדיר פון די אויפשטענדיגע.

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

פון טאנזשער מעלדעט מען, אז די צאהל אריבערגעפיהרטע זעלנער פון מאראקא קיין שפא־ניען בעטרעפט ביז איצט 15 טויזענד.

ס ע וו י ל א, 16 (ספ. טעל.)

גען. קוויפאדע לאנא האט מיטגעטיילט דורך דער סעווילער ראדיא, אז די אויפשטענדער האבען פערנומען די שטאט ארכינדאנא און א רייהע אנדערע דערפער אין דער געגענד פון וויא־טונטא, ער פערזיכערט, אז די אויטאס, וועלכע זענען ארויס־געפאהרען פון בורגאס זענען נארמאל אנגעקומען קיין סעווילא וואס איז א בעווייז, אז דער דרום פראנט האט זיך פעראייניגט מיט'ן צפון פראנט.

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

די ראדיא־סטאציע אין סאנטיאגא דע קאמ־פאסטעלא (פראוו. קארונא) מעלדעט, אז דאס רעגי־רונגס־מיליטער איז צושלאגען געווארען הינטער ליגא און האבען געהאט גרויסע פערלוסטען און דערהרגעטע און פערוואונדעטע.

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

פון דער שפאנישער גרעניץ מעלדעט מען, אז היינט האט מען בעניצט די מלחמה טעטיגקייט, די אויפשטענדער אטאקירען אויפ'ן פראנט נעבען סאן־סעבאסטיאן.

דער רעזולטאט פון די שבת'דיגע קאמפען הינטער סאן־סעבאסטיאן זענען געווען פון ביידע צדדים 500 טויטע און 100 פערוואונדעטע.

ט א נ ז ש ע ר, 16 (ספ. טעל.)

דער איטאליענישער קרייצער, „עוגעניא די סאוואיא" בעשטעטיגט די ידיעה וועגען פולשטענ־דיגער פערניכטונג פון קרייצער „ושעם 1".

מ א ד ר י ד, 16 (ספ. טעל.)

היינט וועט פארקומען א זיצונג פון שפאני־שען פארלאמענט. אויף דער טאג־ארדנונג געפינט זיך די פראגע פון פערלענגערן דעם קריגס-צו־שטאנד אויף א חודש צייט.

ארעסטען פון פעררעטער

בארצעלאנא, 16 (ספ. טעל.)

סוף ייאך וועט פארקומען א קריגס-געריכט איבער די אנטיילנעמער פון אויפשטאנד. ס'וועלען געמשפט ווערען עטליכע פולקאווניקעס, וועלכע האבען אנגעהויבען דעם אויפשטאנד אין בארצעלאנא.

מאדריד, 16 (ספ. טעל.)

ס'איז ארעסטירט געווארען דער גענעראל גארטשא אנטינעז, דער אנפיהרער פון די סא־פערען.

ס'איז דא ארעסטירט געווארען די געוו. פירשטין וויקטאריא און גען. קאבאנעלאס, א ברודער פון דעם אנפיהרער פון דער אויפשטענ־דיגער רעגירונג.

דייטשע און איטאליענישע נייטראליטעט

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

פון הענדיי מעלדעט מען: 7 א זייגער אין אוונט האט זיך א שפאנישער עראפלאן בע־וויזען אויף דער פראנצויזישער טעריטאריע און אראפגעווארפען 3 באמבעס אויפן גרעניץ־שטעטעלקריאטאו. איין באמבע האט געטרא־פען אין א פויערש כאטע. דער עראפלאן גע־הערט צו די אויפשטענדיגע.

סעוויל, 16 (ספ. טעל.)

קיין סעוויל קומען צו צו די אויפשטענדיגע כסדר אן נייע דייטשע עראפלאנען מיט פלי־הער, אינסטרוקטארען, מעכאניקער און גע־וועהר. די אנגעקומענע טרעטען באלד אריין אין פרעמדען-לעגיאן. ס'קומען אויך אן איטאליע־נישע עראפלאנען.

„רבי'טער־הילף"

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע לינקע פרעסע האלט, אז פראנק־רייך דארף זיך נישט אקעגענשטעלען דאס פער־קויפען געוועהר דער לעגאלער מאדרידער רעגירונג.

די פרעסע שרייבט, אז די אויפשטענדיגע בעאונרוהיגען ווייטער די לעגאלע מאכט צוליב דער הילף פון איטאליען און דייטשלאנד, וועלכע האבען שוין צוגעשטעלט 100 עראפלאנען.

ל א נ ד א ן, 16 (ספ. טעל.)

דא איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון סאציאליסטען, קאמוניסטען און פארשטעהער פון קאאפעראטיווען, ס'איז אנגענומען געווארען א רע־זאלוציע צו שטיצען די שפאנישע פאלקס־רע־גירונג.

פ א ר י ז, 16 (ספ. טעעל.)

א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער פלוצלונגער אפפאהר פון גען. שעקרעטאר פון די פראנצויזישע פראפעסיאנעלע פעראיינען, זשוהא קיין מאדריד.

עראפלאן-קאטאסטראפע

מיט א פוילישען גראף אין פראנקרייך

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

פון הענדיי מעלדעט מען: נעבען דעם פליה־פלאן הינטער קיאהף איז פארגעקומען א קא־טאסטראפע מיט א דריי-מאטארדיגען עראפלאן פאקער. ביידע פליהער זענען דערהרגעט געווארען. א צווייטער עראפלאן איז ווייטער געפלויגען קיין קארדא. ס'איז ארויסגעגעבען געווארען א בעפעהל צו פערהאלטען דעם עראפלאן אין בארדא.

פאריז, 16 (ספ. טעל.)

איינער פון די דערהרגעטע בעת דער קא־טאסטראפע איז דער פוילישער גראף קאזשי־מיעזש לאסאצקי, וועלכער האט לעצטענס גע־וואוינט אין לאנדאן. מ'האט ביי איהם געפונען ענגליש, דייטש און פויליש געלד.

אונזער ווארט

פערענדיגט דעם וועלט-קאנגרעס

דער ערשטער יודישער וועלט - קאנגרעס איז פערענדיגט געווארען. ס'איז נישט וויכטיג דער פלפול, וועלכער איז פארגעקומען וועגען דעם, צי דאס איז באמת א יודישער וועלט-קאנג רעס, צי א קאנפערענץ פון יודישע ארגאניזא־ציעס אין דער גאנצער וועלט, דער עיקר איז צי אויף די רעזאלוציעס, וועלכע זענען אין גענף אנגענומען געווארען קען מסכים זיין דער ווייט גרעסטער טייל פון די יודען אויף דער גאנצער וועלט. אויב אזא פלאטפארם איז געלונגען צו שאפען, האט דער ערשטער צונויפקום פון וועלט יודענטום דערגרייכט זיין ציל.

דער קאנגרעס האט געהאט פאר זיך צוויי גרויסע אויפגאבען: א פאליטישע און עקאנאמי־שע. ס'איז אמת, אז די דאזיגע ביידע פראגען זענען ענג צונויפגעבונדען צווישען זיך, אז די קאטאסטראפאלע עקאנאמישע לאגע פון די יודען דרינגט ארויס פון דער פאליטישער קאנ־סטעלאציע אין דער וועלט און אין בעזונדערע מלוכות, אבער דאך איז דער צונויפקום פון וועלט-יודענטום געשטעלט געווארען פאר דער נויטווענדיגקייט צו געפינען באלדיגע הילף פאר די רואינירטע מאסען און זיך נישט בעגנוגענען מיטן פאליטישען קאמף, וועלכער מוז גלייכצייטיג געפיהרט ווערען פאר דער פולשטענדיגער גלייכבערעכטיגונג פון די יודישע מאסען און אלע לענדער און מיט דעם „ערשטען שונא און גרעסטען שונא פון יודענטום — דעם נאצי־רעזשים".

מען מוז מודה זיין, אז דער קאנגרעס האט געפונען דיווירקליכע ריכט-ליניען אין דער עקא נאמישער פראגע, אין די רעזאלוציעס ווערט גע רעדט וועגען דעם, אז די יודישע ארבייטסגע־בער ווערען גערופען נישט צו דיסקרימינירען קיין יודישע ארבייטס-נעהמער, שאפען א'צווי־שען-טעריטאריאל קרעדיט-באנק פאר סוחרים, קליינהענדלער און האנדווערקער, פערשטאר־קען די אגראר - טעטיגקייט צווישען דער יו־דישער געגענד און שטיצען די איבערשכיטונגס אקציע, וועגען אנ'אקטיווער עמיגראציע-אק־ציע און וועגען א גרויסער געזעלשאפטליכער הילפס-אקציע.

ס'איז נישט פארהאן קיין ספק, אז אויף דעם דאזיגען פראגראם קען זיך אונטערשרייבען כמעט 100 פראצענט פון יודישען פאלק אין דער גאנצער וועלט און אויב אזוי האט דער ערש־טער יודישער וועלט-קאנגרעס דערגרייכט זיין ציל און ס'איז דער פאסיגסטער מאמענט, אז די וועלכע האבען אין קאנגרעס נישט אנטייל גע־נומען זאלען איצט צו איהם צושטעהן.

דער קאנגרעס איז איצט א שטענדיגע אינ־סטיטוציע, וועלכע דארף קודם כל האבען דעם מאראלישען כח די בעשלוסען צו רעאליזירען.

ד.

גען. פראנקאס בריף צו די יודען

נישט צו נעהמען אין אכט די אנטיסעמיטישע רעדעס דורך ראדיא

ק א ס א ב ל א נ ק א, 16 (יט"א טעל.)

פון א צופערלעסיגער קוועלע דערוויסט זיך די יודישע טעלעגראפען-אגענטור, אז הגם ס'איז אמת דאס עטליכע יודען פון דער יודישער קהלה אין מעלילא זענען ארעסטירט, שטימט אבער נישט מיט דער ווירקליכקייט, אז די דאזיגע יודען זאלען האבען דערשאסען געווארען.

גען. פראנקא האט צוגעשיקט א בריף צו די יודען אין צעטוא, אז זיי זאלען נישט נעהמען אין אכט די אנטיסעמיטישע רעדעס, וועלכע ס'זענען די ערשטע טעג געהאלטען געווארען דורכ'ן ראדיא אין סעווילא.

גלייכצייטיג בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אז אויף דער קהלה אין מעלילא איז ארויפגעלעגט געווארען א פרייוויליגע קאנטריבוציע אין דער הויך פון א האלב מיליאן פעזעס.

טאג - טעגליך

כריין נאכ'ן פלייש

אין דער פאליטיק איז אלץ אוועקגעשטעלט געווארען אין א זייט אויפן ווארשטאט געפינט זיך איצט די פראגע פון פראנצויזישען נייטרא־ליטעטס-פראיעקט, באלד ווי אין שפאניען האט זיך אנגעהויבען דער אויפשטאנד פון די פא־שיסטען, וועלכער האט דערפיהרט צו דעם שרעקליכען און בלוטיגען בירגער-קריג, האט פראנקרייך פארגעלעגט די מלוכות אונטערצו־שרייבען אנ'אפמאך, לויט וועלכען די מלוכות זאלען זיך פערפליכטען נישט אריינצומישען זיך אין די קאמפען אין שפאניען.

זייט דעם אנהויב פון די קאמפען ביזן היינ־טיגען טאג, איז קלאר פאר אלע, אז סיי אי־טאליען און סיי דייטשלאנד העלפען די שפא־נישע פאשיסטען אין קאמף מיט דער רעפובליק. ביי אזא לאגע איז די אקציע פון פראנקרייך געווען פערשטענדליך. ס'איז געווען זיכער, אז ביי א קאמף פנים אל פנים פון שפאנישען פאלק מיט דער גרופע פאשיסטען איז דער אויסגאנג געווען א קלארער...

איז דאך דאס נישט אריינמישען זיך אין די אינערליכע אנגעלעגענהייט פון א פרעמדע מלו־כה אפגעהיטען געווארען ווי א הייליגקייט, גע־גען דעם דאזיגען פרינציפ איז דאך קיינער קיינ־מאל נישט ארויסגעטרעטען און פלוצלינג דא זענען פארהאן אזעלכע שוועריגקייטען ביים אננעמען דעם פראנצויזישען פראיעקט, וועלכער איז דאך נישט עפעס אנדערש ווי שריפטליך בעשטעטיגען דעם פרינציפ פון נישט אריינמי־שען זיך אין די אינערליכע אנגעלעגענהייט פון א פרעמדער מלוכה.

דער ענין איז אבער קלאר, היטלער און מו־סאליני לאכען פון אלע פרינציפען און אפמא־כען אויב זיי לוינען פאר זיי נישט. אויך דאס מאל וועלען די ביידע פאשיסטישע מלוכות אויס שפילען דעם קאמף אין שפאניען פאר זייערע אייגענע אינטערעסען. און פאר דערהאלטען זייער מאכט. און דעריבער שלעפען די ביידע מלוכות אזוי מיט זייער ענטפער און מאכען פערשידענע כלומרשטע פארבעהאלטען צום פראיעקט.

די כונה איז קלאר. מ'לאזט זיך איבער פרייע צייט, כדי קודם כל צו קענען פערזארגען די פאשיסטען מיט וואס זיי דארפען און דאן אויך נאך צו אבסערווירען אויף וועמענס זייט דער נצחון וועט זיך איבערוועגען. ערשט דאן וועט דייטשלאנד און איטאליען געבען די „הסכמה און פרינציפ", חתמנ'ען אויפן פאפיר.

אבער די אויסרעכנונג פון די פאשיסטישע מלוכות איז אזעלכע, אז דאס אונטערשרייבען דעם נייטראליטעטס - אפמאך זאל זיין, ווי כריין נאכן פלייש, וואס מ'קען נישט מעהר געברויכען.

י.

די פּרעזידענטען-וואהלען

אין די פעראייניגטע שטאַטן

אמעריקאנער וואהלען און וואהל-זיטען, די „קאָנווענשאַנס“, די פּאַרטייען און די פּרעזידענטשאַפטס-קאַנדידאַטען

פון ישעיה אוגער

אַט די געגנער רוזוועלט'ס וואָלטען איהם איצט גערן אונטערגעשטעלט אַ פיסעל, אַז ער זאָל שטרויכלען און פאַלען; צו דעם צוועק טאַקע אונטערשטיצען זיי דעם רעפּובליקאַנישען קאַנדידאַט. זיי לאָזען זיך קאָסטען געלד.

ס'איז אבער א סברא, אַז עס וועט זיי גאָרנישט העלפען. אין אמעריקא איז מען פעסט איבערצייגט — מ'האלט עס זאָגאר פאר א זיכערער זאך, וואָס עס איז גאָר קיין ספק נישטא אין דעם — אַז רוזוועלט וועט צום צווייטען מאָל אויסגעקליבען ווערען פאר א פּרעזידענט. ערשטענס גערען די מאַסען מיט איהם. זיי האלטען פון איהם א עולם ומלואו. זיי האלטען איהם פאר אַן אמת'ן גליקסקינד, פאר א מענש מיט נייע פרוכטבאַרע אידעען, וואָס האָט אין דעם כח, אלענפאלס דעם פעסטען ווילען און דאָס שטרעבען זיינע אידעען צו רעאַליזירען, צו פערווירקליכען זיי אין לעבען.

ער איז זעהר כאראקטעריסטיש: רוזוועלט אליין שטאמט פון דער „אריסטאָקראַטיע“. ער איז א בבירישׁ קינד, אויפגעצויגען געוואָרען צווישען „פּריצים“, געלד-מאגנאטען. זיינע גאנצע יאָהרען האָט ער געפיהרט דאָס רחבות'דיגע לעבען פון אַן'אמעריקאנער דאָלאַרען-פירשט און האָט נאטירליך זעהר וועניג געהאט צו טאָן מיט'ן „המון“. און דאָך האָט ער זיך ארויסגעוויזען פאר אַן'אויפריכטיגען פאָלקס פריינד און דעמאָקראַט. און א דאנק דעם איז ער זעהר פּאָפּולער און בעליבט געוואָרען ביי די ברייטע פאָלקס-מאסען. ער האָט זיך בעליבט געמאכט אין דער ערשטער ריי'ה דערמיט, וואָס ער האָט מוטיג אויפגענומען דעם קאַמף מיט'ן קאַפּיטאל און זיך גענומען זאָרגען פאר די ארימע און עלענדע, ספּעציעל פאר די נויטען פון דער ארבייטערשאַפט. די קאַפּיטאליסטישע הייפיש און די גרויסע טרעסטען און קאָנצערנס האָט ער אָנגעכאַפּט פאַר'ן בארגעל און זיי געצוואונגען צו מעסיגען זייערע אפּעטיטען און צו ענדערן זייערע געשעפטס-מעניערען אין אינטערעס פון גאנצען כלל. דאָס איז דער ערשטער פאַל אין דער געשיכטע פון די פעראייניגטע שטאַטען, אַז א פּרעזידענט זאָל אויף אַזאַ אופן ארויסטרעטען געגען די אלמעכטיגע קאַפּיטאליסטישע טרעסטען, וועלכע קיין שום פּרעזידענט האָט זיך נישט דערוועגט צו „בעלעסטיגען“, און טאָמער איז דאָס יאָ אמאָל איינעם געקומען אויפ'ן געדאַנק, האָט ער זיך באלד געמוזט אָפּזאָגען פון דער „געפעהרליכער אידעע“ און זיך אַלעראונטערטעניגסט אונטערוואַרפען און אונטערגעבען דער קאַפּיטאליסטישער קליקע.

פערברויך אין לאנד גופא. פון אויסלאנד האָט ער שוין גאָרנישט דערוואַרט.

רוזוועלט האָט פערשטאַנען ארויסצורופען בעגייסטערונג פאר זיינע פלענער. דערביי האָט די שווערע לאגע גורם געווען, אַז דער קאָנגרעס (פּארלאַמענט) האָט איהם בעשטימט פאר א דיקטאַטאָר אויף א משך פון 18 חדשים — און ער האָט עס אויסגענוצט בכדי דאָס לאנד פאָלקאָמען צו רעאָרגאַניזירען. ער האָט איינגעפיהרט א גאנצע ריי'ה נייע געזעצען. ער האָט די ארבייטסלאָזיגקייט בעקעמפט מיט ערפאָלג און האָט די פארמערס בעפרייט פון זייער שווערער חובות-לאַסט. ער האָט די פּראָדוקציע און דעם פערקויף פון די לאַנדווירטשאַפטליכע פּראָדוקטען אַזוי רעגולירט, אַז דער פארמער איז אליין געוואָרען א קאָנסומענט און דאָס דאָרף איז ווידער געוואָרען אַן'אַפּזאַץ-מארק פאר די אויסברייטונגען פון דער אינדוסטריע. ער האָט רעגולירט די בעציהונגען צווישען די ארבייטגעבער און ארבייטנעהמער און האָט דורך דער אונטערשטיצונג פון די געווערקשאַפטען אנערקענט די אינדיווידועלע רעכט פון ארבייטער און די קאָלעקטיווע רעכט פון ארבייטער-קלאַס. קורץ, ער האָט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען, אַזוי צו זאָגען ווידער

געלאָזט אין גאנג, די שטעהן-געבליבענע רעדער האָט ער ווייטער געבראַכט אין בעוועגונג — און היינט איז אין אמעריקא ווידער גוט, דאָס רייכטום פערגרעסערט זיך, דער עולם גיט אויס געלד, דער לעבענס-שטאַנדאַרד האָט זיך געזיכערט און אין גאַנצען לאנד הערשט א אַטמאָספערע פון צופרידענהייט.

אַט דאָס איז די מיינונג פון רוזוועלט'ס אַנהענגער. וועגען די רעזולטאַטען פון זיין פיר-יאָהריגער פּרעזידענטשאַפט. זיינע געגנער קריטיקירן נאטירליך זיינע עקספּערימענטען. האָבען פערשידענע טענות צו איהם, זיי קענען אָבער נישט אָפּלייקענען, אַז ביי אלע זיינע פעהלערן און מפלות האָט ער געהאט א גרויסען ערפאָלג.

ס'איז דעריבער גאָר קיין ספק נישט, אַז רוזוועלט וועט צום צווייטען מאָל אויסגעקליבען ווערען אלס פּרעזידענט. עס געהט איצט נישט אין פּאַרטיי-פּראָבלעמען און לאָזונגען, נאָר אין די פּערזאָנען, וואָס פערקערפּערן די לאָזונגען און נייע אידעען. אמעריקא מאכט איצט אדורך א טיפען אינערליכען קריזיס. עס ענדערט זיך דאָרטען אַלצדינג: עס ענדערן זיך די געזעלשאַפטליכע בעציהונגען, די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע, די רעגירונגס-מעטאָדען, עס ענדערן זיך די בעגריפען וועגען אייגענטום און פרייהייט. דאָס אלטע געהט אוועק — עס קומט א נייע מלוכה-אָרגאַניזאַציע.

און אַט אין דעם היסטאָרישען איבערגאַנגס-מאָמענט גראָד האָט זיך רוזוועלט ארויסגעוויזען פאַר'ן פאסיגסטען פיהרער. עס איז נישטאָ ... אַזא פּאָפּולערע פערזענליכקייט אין אמעריקא, ... זאָל געניסען אַזא צוטרוי פון דער בעפעלקערונג ווי דער פּרעזידענט רוזוועלט, נישט קוקענדיג ... דער שאַרפער קריטיק פון זיינע געגנער און ... פון זיינע אייגענע פּאַרטיי-פריינד, דען עס ... פערהאַן אויך געוויסע דעמאָקראַטען, וואָס ... נישט צופרידען מיט איהם.

אָבער ווען רוזוועלט וועט איצט צום צווייטען מאָל אויסגעקליבען ווערען, וועט ער שוין ... קענען זיין אַזוי ענערגיש, שטאַרק און ... ווי נאָך דער ערשטער וואַהל. פון איין זייט ... טאַקע קענען זיין פריי און זיין פּאָליטיק, ... דריטען מאָל וועט ער שוין נישט קענען אויסגעקליבען ווערען און נויטיגט זיך דעריבער מעהר ... אין קיין „גוטער אָפּיניע“. פון דער אנדערער ... אָבער וועט זיך דער פּאַרלאַמענט (קאָנגרעס) ... שטרענגער בעציהען צו איהם, ווייל די פּאַרלאַמ... טאַריער ווייסען, אַז ער וועט שוין מעהר קיין ... זידענט נישט זיין און עס איז אַלזאָ „נישטאָ ... מורא צו האָבען“.

וועט אַלזאָ אַלצדינג געהן כשורה, וועט ... פּאַרלאַמענט זיך האַלטען רוהיג און וועט נישט ... רען; וועט אָבער אַוועקגעהן שלעכט, דאַן ... שוין די אַמעריקאַנער פּאָליטיקער אַזוי „מאַ... אַז דאָס כפּרה-היהנדעל וועט זיין דער פּרעזיד... — אויף איהם וועט מען נאָכדעם ארויפוואַרפען אלע חטאים און די פעראַנטוואָרטליכקייט ... דורכפאַל פון די ווירטשאַפטליכע עקספּערימענ...

דער אונטערגאַנג פון דער שפּאַנישער רעפּובליק

בעדייט די אונפערמיידליכע שרעקליכסטע מלחמה

דער פּרעזידענט פון סאָציאַליסטישען ארבייטער - אינטערנאַציאָנאַל לואי דע ברוקער איז צוריקגעקומען פון א רייזע איבער שפּאַניען, אין א זשענעווער צייטונג האָט ער פערעפענטליכט אַנ'ארטיקעל וועגען זיינע פעסטשטעלונגען וועגען דער לאַגע אין שפּאַניען, גלייכצייטיג מאַכט ער אויך אַנ'אַפּעל צו דער אייראָפּעאישער דעמאָקראַטיע, אַז זי זאָל זיך בעזיגען, דע ברוקער שרייבט צווישען אַנד:

„די ערשטע פעסטשטעלונג איז, אַז דאָס שפּאַנישע פאָלק און די שפּאַנישע רעגירונג זענען דורכאויס אין דער לאַגע זיך אַ עצה צו געבען מיט דעם אויפשטאַנד אויב מען וועט ביידע צדדים איבערלאָזען זיך אליין... קיינער האָט קיינמאָל נישט געצווייפעלט אין דער טאַפּפערקייט פון שפּאַנישען פּראָלעטאַריער, אין וואָס מען האָט יאָ געצווייפעלט איז געווען אין זייער טאַלאַנט צו אָרגאַניזאַציע. אָבער אויך אין דעם פונקט האָבען זיי א סך אויפגעטון. אין משך פון א פּאָר מעג האָט די רעפּובליק געזאַמעלט בעדייטענדע בעוואָפענטע כוחות, אויפגעשטעלט קאַדרען, געזיכערט די צושטעלונג פון אַמוניציע, און פּראָוויאַנט, געלאָזט אין גאַנג די פּראָדוקציע פון געוועהר. איך קען פעסטשטעלען אַז שוין היינט האָט די רעגירונג אַ מיליטערישע, פינאַנציעלע, פּאָליטישע מאָראַלישע איבערמאַכט, וועלכע מוז זיך נאָך פון טאָג צו טאָג מעהר בעפעסטיגען — ווען די געשעהענישען וועלען געהן זייער נאָרמאַלען גאַנג. אָבער צי וועלען זיי האָבען אַ נאָרמאַלען פערלויף? די דאָזיגע פּראַגע — האָט מיך דערפיהרט צו א צווייטע פעסטשטעלונג. דאָס רעפּובליקאַנישע שפּאַניען איז שטאַרק גענוג, אליין און אָהן שום הילף פון וועמען עס איז פון דרויסען צו קעמפען געגען זיין אייגענעם פאַשיזם; אָבער ער איז נישט אימשטאַנד מיט זיינע כוחות אליין זיך אַקעגענצושטעלען דעם פעראייניגטען אַנגריף פון אַלע פאַשיסטישע מלוכות אין אייראָפּע. זייער קאָאַליציע איז היינט א פאַקט — און מען מוז זיך

אָפּגעבען א חשבון וועגען די פאָלגען פון דאָזיגען פאַקט.

פּאָרטוגאַל, דייטשלאַנד, איטאַליען נעהמען אלץ מעהר און מעהר אָן די האַלטונג פון רעגעלמעסיג קריגספיהרענדע מלוכות. ווען אַלזאָ פראַנקאָ וועט א דאַנק דער דאָזיגער מעכטיגער אונטערשטיצונג, א לענגערע צייט האָבען אָפען דעם ים-וועג דאַן וועט די לאַגע פון שפּאַנישען רעגירונגס - מיליטער ווערען בעדייטענד שווערער. אויך דאַן וועלען זיי, ווי איך בין איבערצייגט דעם ארייננעדרינגענעם געגנער שטעלען א פערביסענעם ווידערשטאַנד. אָבער געגען א מיליטערישער איבערמאַכט, וואָס וועט מיט דער צייט ווערען דערדריקענד, איז פאַרהאַן די סכנה אַז זיי וועלען סוף כל סוף בעזיגט ווערען. אָבער דאַן וואָלטען אויך די מערב דעמאָקראַטיעס צוזאַמען מיט זיי בעזיגט געוואָרען! ווייל ווען דער שפּאַנישער בירגער - קריג וועט אַננעהמען אַזעלכע פאָרמען, דאַן פערוואַנדעלט ער זיך אונפערמיידליך אין אַנ'אַלגעמיינעם קריג; ווייל מען איז דאָך נישט אַזוי נאַריש צו גלויבען אַז פראַנקאָ בעקומט די דאָזיגע הילף פון איטאַליע און דייטשלאַנד אָהן וועלכער ער וואָלט קיינמאָל גאָרנישט געקענט אויפטון, פון ביידע פאַשיסטישע רעגירונגען בחנם. ער קען נאָר זיגען, ווען ער וועט ווערען זייער וואַסאַל. זיין נצחון וואָלט געבראַכט דערצו אַז היטלער און מוסאָליני זאָלען זיך פעסט בעזעצען אין מאַראָקאָ ביים ים-דורכגאַנג, און דאָס וואָלט בעדייט אַז פראַנקרייך און ענגלאַנד מוזען אריין אין קריג ווייל זיי האָבען נישט בעוויזען צו דער רעכטער צייט צו ערפילען זייער פליכט: זייער פליכט צו ראַטעווען דעם שלום. איך ווייס ווי ערנסט עס איז דאָס וואָס איך האָב צו זאָגען, און איך זאָג עס נאָר ווייל איך ערפיהל דערמיט א שמערצליכע געוויסענס פליכט. איך האָב די אַבסאָלוטע איבערצייגונג, אַז מיר זענען צוגעקומען צו א ענטשיידענדעם פונקט פאַר דער רעטונג פון שלום, דעמאָקראַטיע און סאָציאַליזם — די דאָזיגע דרייאייניגקייט וועלכע איך טייל קיינמאָל נישט פאַנאַנדער אין מיין דענקען. ווייל זיי זענען אין דער ווירקליכקייט אונטיילבאַר. די האַלטונג פון די פאַשיסטישע מלוכות איז נישט עפּעס דערפאַר ווי א גאַנץ געזעהנליכער אַנגריף. האַנדלונגען זייערע וואָס זענען א עפענטליכע פערלעצונג פון פעלקער-רעכט. ייענען זיך נ... ניג מיט די פעסטגעשטעלטע בעגריפען פון ... גריף. און אייראָפּע דערלאָזט דערצו. עס ... לאָזט צו דער צושטערונג פון דער שפּאַנישער רעפּובליק מיט דעם גלייכען מאַנגעל אין ... וואָס עס האָט ארויסגעוויזען אין דעם פאַל ... אַביסיניען. צי רעדט מען נישט אפילו ... „נייטראַליטעט“ צווישען דער שפּאַנישער ... רונג און א באַנדע פערעטערישע אָפיצירן ... א וואָרט. וואָס פערלעצט אלע אַנדערע ... פון וועגען רעכט?

אייראָפּע דערלאָזט דערצו! „בכדי צו ... ווען דעם שלום“, זאָל עס הייסען — ... אונפערגלייכליכע פערבלענדונג! צי זעהט ... נישט אַז מען געהט פון איין ריקטריט צום ... מען, פון איין נאָכגעבען צם צווייטען. פון ... שוואַכקייט און קאַפּיטולאַציע צו דער צווייט... און מען לאָזט דערמיט איבער פאַר דעם ... די איניציאַטיווע צו דער פּאָליטישער פיהרונג ... אייראָפּע? צי פערשטעהט מען נישט, אַז ... פערגרעסערט אַליין פון טאָג צו טאָג זיין ה... און אַז מען טרייבט איהם דערמיט צו נאָך ... סערער חוצפּה, און אַז ער וועט זיך נישט ... שטעלען נאָר וועט אונז ארייגציהען אין ... קריג — מיט מעהר זיכערקייט אויב ער ... אונז האַלטען פאַר מוטלאָז. וואָס פאַר א שר... בען טעות דורך דעם פערוועקסלען כסדר ... שלום מיט פּחדנות! איצט האַנדעלט עס זיך ... ראַטעווען דעם שלום דערמיט, וואָס מען ... ראַטעווען די שפּאַנישע רעפּובליק. ווען ... פּחדנות וועלען מיר דערלאָזען אַז זי זאָל ... מערגעהען, דאַן ווערט די מלחמה, די שרע... סטע מלחמה, אונטער אונגינסטיגסטע ב... גונגען כמעט אונפערמיידליך“.

מ'דאַרף נישט פערגעסען, אַז רוזוועלט האָט איבערגענומען נאָך זיין פאָרגענגער הערבערט הובער א זעהר שווערע ירושה. אין ווירטשאַפטליכען לעבען האָט געהערשט אַ פאָלקאָמענע סטאַגנאַציע. 15—18 מיליאָן מענשען זענען געווען ארבייטסלאָז. די פארמערס (לאַנדווירטען) זענען געווען פערבאָרגען אין חובות ביז איבער'ן קאָפּ — קורץ, דאָס לאַנד איז געשטאַנען „ביים ברעג פון א תהום“. רוזוועלט'ס גרעסטער פערדינסט איז געווען — און דערמיט דערקלערט זיך זיין ערפאָלג — וואָס ער האָט גלייך פון אָנהויב איינגעזעהען, אַז זיין לאַנד שטעהט ביי א ווענדע-פּונקט פון זיין געשיכטע. דאָס לאַנד, וואָס איז געווען דער גרעסטער פּראָדוצענט, די גרעסטע פאַבריק אין דער וועלט, און איז נאָכדעם געוואָרען אויך דער באַנקיר פון דער וועלט, דאָס דאָזיגע לאַנד איז אליין אין א ווערען עקאָנאָמישען קריזיס, וואָס איז ארויסגערופען געוואָרען הויפּטזעכליך דורך צוויי וויכטיגע סיבות: פון איין זייט האָט זיך צוליב דעם אַלגעמיינעם קריזיס און צוליב דער פּאָליטישער אומזיכערקייט פערקלענערט אַמעריקאַ'ס אויסלענדישע קונדשאַפט, די וועלט האָט אָנגעהויבען צו קויפען ווייניגער אמעריקאַנער פּראָדוקטען און פאַבריקאַטען, און פון דער אַנדערער זייט האָט די אמעריקאַנער פּראָדוקציע אין לאַנד גופא נישט געפינען קיין אָפּנעהמער, ווייל צוליב די אימיגראַציע-בעגרענצונגען האָט זיך אָפּגעשטעלט דער וואוקס פון דער בעפעלקערונג. רוזוועלט האָט זיך בעמיהט צו מאַכען א ריזיקאַלישען עקספּערימענט — איבערצוגעהן צו א געשלאָסענער ווירטשאַפט, צו אַ ווירטשאַפטליכען נאַציאָנאַליזם. זיין איינציגער ציל איז געווען: ברענגען אין א גלייכגעוויכט די פּראָדוקציע און דעם

די ברייטע פאָלקס-מאַסען זענען אַלזאָ אויף זיין זייט. א חוץ דעם איז צווישען די „ערשטע מענער“ אמעריקאַ'ס סתם נישטאָ ווער עס זאָל ווירקליך ראוי זיין צו פערנעהמען דאָס פּרעזידענטען-בענקע נאָך רוזוועלט'ן. ווי קריטיש מ'זאָל זיך נישט בעציהען צו רוזוועלט'ס עקספּערימענטען, מוז מען דאָך אַנערקענען, אַז ער האָט אָפּגעראַטעוועט די פעראייניגטע שטאַטען פון א קאַטאַסטראָפע.

פון אלע פלענער רוזוועלט'ס זענען, אמת, נאָר א קליינער טייל פערווירקליכט געוואָרען. זיי זענען געווען צו גראַנדיעז און צו רעוואָלוציאָנער, צו גרויס אפילו פאַר אמעריקא, וואָס איז געוועהנט צו „ריזיגע מאַסשטאַבען“. אָבער אפילו דאָס, וואָס איז פערבליבען פון זיינע פלענער — איז געווען א גרויסער אויפטו, וואָס האָט געפיהרט צו אַנ'ערפאָלג צו דער ווירטשאַפטליכער ווידער-אויפריכטונג און ווידער-אויפלעבונג פון לאַנד. געוויס האָט רוזוועלט געמאַכט א סך פעהלערן, עס זענען געווען גרויסע חסרונות אין פיל פלענער זיינע. ער איז אויך נישט איינמאָל אדורכגעפאַלען מיט דעם און יענעם פּלאַן. אָבער ער איז נישט דער מענש, וואָס זאָל זיך לאָזען אָפּשרעקען און דעקוראַזשירען, און איז נישט קיין דאָקטרינער — איז ער דורכגעפאַלען מיט א פּלאַן, האָט ער ווידער געפּרובט און לאַבאָרירט, אויסגעפּרובט אַנ'אַנדער וועג און שיטה, געמאַכט א נייעם עקספּערימענט, און אַזוי האָט ער סוף כל סוף פאָרט דערגרייכט דעם ציל, וואָס ער האָט זיך געשטעלט, ווענִיגסטענס אין אַ גרויסער מאָס.

דער אידעאַל פון יודישען וועלט-קאָנגרעס

ס'ווערט ביי אונז דערציילט, אַז ווען מ'האָט געבויט דעם צווייטען בית - המקדש, האָבען די זקנים געוויינט, דערמאַהנענדיג זיך דעם ערשטען טעמפּעל, ווי גרויס און שיין ער איז געווען. אינדערעמת'ן אָבער איז דער צווייטער בית געווען גרעסער און שעהנער, ווי דער ערשטער, און אויך די ענטוויקלונג פון דער יודישער מלוכה, סיי פּאָליטיש, און סיי קולטורעל איז אין זיין צייט געווען אינטענסיווער.

איצט, ביים יודישען וועלט - קאָנגרעס, דערמאַהנען זיך יודען דעם ערשטען ציוניסטישען קאָנגרעס, און... זיי וויינען נישט, נאָר זיי זענען מבטל דעם היינטיגען קאָנגרעס

„לא תואר ולא הדר“, טענהט מען, נישט קיין אידעאַל, נישט קיין פערזענליכקייט, נישט קיין געהויבענע שטימונג. נישט קיין וואָרטעניש מיט קלאַפּענדיגע הערצער — אויך מיר א קאָנגרעס! —

אַזוי טענהן ציוניסטען וועלכע זוכען אינסטינקטיוו באַלד אינאַנהויב צו סובאָרדינירען דעם דאָזיגען קאָנגרעס אונטער'ן ציוניסטישען.

אַזוי טענהן אַגודיסטען און סתם פּרימאַקעס, וואָס זענען אין קאָנגרעס נישט געגאַנגען און פערגינען איהם נישט קיין הערשערישע רעפּרעזענטאַציע ראַליע אין יודישען פאָלק.

אָבער אַמערגסטען איז דאָס וואָס אַזוי טענהן אויך סתם יודען, וועלכע לעכצען דווקא נאָך עפּעס א ישועה און האָבען געוואַרט, אַז דער קאָנגרעס וועט זיי אפשר עפּעס געבען. נאָר זיי האָבען זיך שוין אַנטוישט, נאָך איידער די בעגייסטערונג איז געקומען

און מ'קען נישט זאָגען, אַז די קאַלטקייט קומט דערפון וואָס ער רעפּרעזענטירט נאָך ניט אלע יודען; ס'וואָלט אַבסאָלוט נישט וואָרימער געוואָרען, ווען צווישען די דעלעגאַטען וואָלטען אויך געווען פאַרשטעהערס פון דער אגודה, פון „בונד“ און פון די אַסימילאַטאָרישע אינסטיטוציעס אין פערשידענע לענדער.

דער עיקר — ס'פעהלט דער צענטראַלער געדאַנק, דער אידעאַל פון גאולה, וועלכער האָט געשוועבט איבער די ציוניסטישע קאָנגרעסען. נישטאָ נאָך אפילו קיין הימן פונם קאָנגרעס.

צי איז עס אמת? איז טאַקע דער קאָנגרעס געקומען אָהן א שום צענטראַלען געדאַנק און אידעאַל נאָר סתם אַזוי א צופעליגער כינוס פון 300 יודען?

ריכטיגער וועט זיין, אויב מיר וועלען זאָגען אַז א געדאַנק איז דווקא יאָ פאַראַן, נאָר די מאַסען האָבען איהם נאָך נישט צוקייט. און דער געדאַנק איז א נייער, א רעוואָלוציאָנערער.

צוויי טויזענד יאָהר האָבען יודען געלעבט מיטן געדאַנק פון „גלות“ און „גאולה“. צוויי ... טער, וואָס קלינגען כמעט גלייך, זענען ... פערדרעכענט ווי א היפוך איינער צום אַנדערן. די יודישע פערשפּרייטונג איבער דער גאַנצער וועלט איז נישט מעהר, ווי א גלות, א פערבענקייט פון א רוים, און ענדיגען וועט זיך דאָזיגער גלות - צושטאַנד דורך א גאולה, ... מיר וועלען אויסגעלייזט ווערען און געבראַכט ווערען צוריק אין אונזער היים.

אין די לעצטע דורות פזון אויפקלער און ... סענשאַפט האָט מען דעמדאָזיגען געדאַנק ... אומגעוואָרפען. נאָר איהם אויפגעקלערט און ... גרינדעט. גלות בעדייט שמד, כליה, אַסימילאַציע; גאולה און רענעסאַנס, ארויסברעכען מאַפּלה לאורה, אויפבויען אַנ'אייגענע לאַנד, לעבען ווי א פאָלק גלייך מיט אַנדערע פעלקער.

קומט אָבער דאָס לעבען און לערנט אונז ... דערש.

קודם כל זעהען מיר, אַז דער לעבען פון ... אַנדערע פעלקער אין דער וועלט פאַלט אַ... מער אונטער געוואַלדיגע רעוויזיעס און שינויים. אַזוי אַז מיר קענען שוין נישט וויסען, ... און וואָס צו אימיטירען, סיי עקאָנאָמיש און ...

(גוייטער זעה זייט 8)

גרויסע רעדע פֿון שלום אש

געהאַלטענע אויפֿן וועלט-קאָנגרעס אין זשענעווע

זשענעווע (יט"א). די יט"א האָט שוין פֿער־עפֿענטליכט איבערגעגעבען אַנ'אָפּקירצונג פֿון שלום אש'ס רעדע אויף דעם יודישען וועלט־קאָנגרעס. מיר ברענגען איצט דעם פֿולען טעקסט פֿון דער רעדע פֿון גרויסען יודישען דיכטער:

בעת איך בין געווען אין א״י, האָט שלום אש אָנגעהויבען זיין רעדע, האָב איך זיך איבערצייגט, אַז עס איז פֿערהאַן אַ פֿעסטע אינערליכע זיכערקייט און אַ גרייטקייט אויף קרבנות. קינדער טאַנצען אויפֿן זאַמד אין קרית־ביאַליק בעת דערביי, אין דער זעלבער צייט מען זיך אויף אַנפֿאַלען פֿון די אַראַבער, די ענגלישע סאָלדאַטען שטעהען בעוואָפֿענט, די גאַנצע אַטמאָספֿער איז אָנגעלאָדען און עלעקטריזירט.

עס זעהט זיך אויס, אַז אין א״י פֿאַר דער יודען — איז דער טויט גרינג, ווייל דער טויט איז דער קרבן, וואָס מיר ברענגען אין א״י האָט ניט אַנדערש ווי אין די גלות־לענדער. עס איז ניטאָ קיין כח אין דער וועלט, וואָס קאָן דעם ווילען פֿון יודישען פֿאָלק אונטערדריקען — אויסצולעבען זיך אין א״י.

עס איז אַ פּראָצעס, וואָס שפּראָצט אַרויס פֿון אונזער גייסטיגען מהות. ער איז געווען די אַנטרייבענדע קראַפֿט אין אונזער געשיכטע. אַלע די, וואָס זענען געגאַנגען אויף קדוש־השם, זענען געשטאָרבען מיט דעם משיח'שען גלויבען אין זייער האַרץ. זייערע אויגען געווענדעט צו ירושלים. דער פּראָצעס פֿון אויפֿבויען א״י איז שטאַרקער פֿון אונז. קענען מיך די ראַציאָנאַליסטען אויסלאַכען, אַז איך וועל בעניצען דאָס מאַגישע וואָרט פֿון מיסטיציזם. איך וואַג צו זאָגען: פּונקט אַזוי ווי מיר זענען איבערגעבליבען יודען נישט דערפֿאַר, ווייל מיר האָבען געוואָלט — נאָר געשיצט פֿון אַ העכערער אונפֿערשטענדליכער מיסטישער מאַכט, וואָס האָט עפּיס אָנגעגרייט אין דער צוקונפֿט פֿאַר אונז — אַזוי ווערט אונזער בעציהונג צו א״י — דורך דער גאַנצער יודישער געשיכטע נישט קאָנטראָלירט פֿון אונזער אייגענעם ווילען, נאָר ווערט געטראָגען פֿון אַ העכערער מאַכט, וואָס מיר פֿערשטעהען נישט און מיר קענען נישט קאָנטראָלירען. ביי אונזער טויט פֿערמאַכען מיר די אויגען און געבען זיך איבער די אָרעמס פֿון אייביגען נישט זיין. מיר גלויבען, אַז מיר וועלען צוריק אויפֿעפֿענען די אויגען אין יענעם לאַנד, וועלכעס איז רעאַל און דאָך נישט רעאַל און איז בעפֿליגעלט מיט דעם הימלישען ירושלים! א״י איז אַ בעשטאַנד־טייל פֿון אונזער מענשליכען און יודישען גלויבען. איז פֿערבונדען מיט העכסטען עקסטאַז אונזערען, מיט הימלישען און וועלטליכען משיח'שען אידעאַל. אויף די פֿעלדער פֿון א״י געהט אויף נישט נאָר דאָס מענשליכע טעגליכע ברויט. נאָר אויף די פֿעלדער פֿון א״י בליהט דער תחית־המתים־געדאַנק פֿון הונדערטער און הונדערטער דורות. דער תחית־המתים־געדאַנק איז געוואַנט דאָס איינציגע גוט. וועלכעס זיי האָבען מיטגענומען מיט זיך אין דעם אונבעקאַנטען וועג פֿון אייביגען נישט־זיין וואוהין זיי זענען געגאַנגען.

נישט פֿאַר אונז אַליין האָט א״י אָט די בעדייטונג. די וועלט קען נישט ווערען ערלעזט אָהן איהר, און מיר קענען נישט ווערען ערלעזט אָהן א״י. דאָס איז אַ בעשטאַנד־טייל פֿון גלויבען נישט פֿון אונז אַליין, נאָר פֿון א גרויסען טייל פֿון די איינוואוינער פֿון דער ערד. ווער קען זיך אַקעגענשטעלען געגען דער מאַגיש - אונפֿערשטענדליכער מאַכט, וואָס שפּראָצט אַרויס דורך אַ פֿייער־געגלייבטען גלויבען — דורך דעם איז דער טויט פֿאַר א״י אַ לייכטער... און מיר שיקען פֿון דאַנען אַ גרוס צו אונזערע קינדער, וואָס שטעהען צעזייט פֿערשפּרייט איבער די פֿעלדער פֿון יודישען ווינט און נויט — אויף משמר ישראל. יודישע קינדער! נישט נאָר בלויז אייערע זאַנגען און יונגע בוימער היט איהר, נאָר אונזערע נשמות היט איהר. מיר האָבען אייך אָנפֿערטרויט דאָס איינציגע, וואָס מיר פֿערמאָגען צו היטען: אונזער האָפֿנונג! יעדע פֿערדעטערישע קויל, וואָס דראָהט אייך פֿון דער פֿינסטערניש אַרויס, דראָהט אונז אויך — און ווען איינער פֿון אייך פֿאַלט, פֿאַלען מיר מיט איהם. נאָר מיר שטעהען אויף מיט איהם צוזאַמען! ווייל יעדער פֿאַל אין א״י איז די העכסטע דערהויבונג!

אָבער פֿון דער טריבונע אַראָפּ זאָל נישט נאָר געהערט ווערען דאָס געשריי פֿון אונגערעכטיגקייט געגען יודען, אונזער חצהאַג און אונזער לייד, נאָר אויך אונזער אויסגעוועהטאָגטער בעגעהר, אונזער פֿערלאַנג נאָך שלום.

וואָס ווילט איהר פֿון אונז? וואָס האָבען מיר געטון אונזעלכעס. אז עס זאָל אונז קומען צו בעהאַנדלען, ווי מיר וואָלטען געווען ווילדע חיות, אויף וועלכע די פֿעלקער פֿון דער וועלט האָבען זיך אַרויסגעלאָזט אין געיעג?

וואָס ווילען מיר דאָס אַזעלכעס? נאָר אונזער אַרים נאַקעט לעבען צו ערנערען אויפֿ'ן ערליכען אָנשטענדיגען אופֿן. מיט דעם שווייס פֿון אונזערע פּנימער האָבען מיר אמת'דיג נאַס געמאַכט נישט בלויז די פֿעלדער פֿון ציון, נאָר אַלע פֿעלדער פֿון ארבייט און ערוועב. דעם קאָנגרעס וואָלט איך אָנגערופֿען — דער קאָנגרעס פֿון רחמנות. ער איז גערופֿען געוואָרען נישט פֿאַר קריג נאָר כדי צו דערוועקען רחמנות פֿון די פֿעלקער איבער אונז!

מיר רופֿען צו אייך, פֿעלקער פֿון דער וועלט, ווי אַנומעלט די יודען אין די צייטען פֿון אדריאַן ביי די עשרה הרוגי מלכות: צי זענען מיר נישט קיין קינדער פֿון איין פֿאָטער? וואָס ווילט איהר פֿון אונז? ווען אַלע אַנדערע אַלטע אומות פֿון דער אַלטער וועלט זענען פֿערניכטעט געוואָרען און עס זענען נאָר געבליבען פֿון די שטיינער און טאָוולען, און מיר לעבען, איז עס נישט דערפֿאַר, ווייל מיר זענען שטאַרקער געווען פֿון די אַנדערע, אָדער קלוגער פֿון די אַנדערע, נאָר אַזוי איז געווען דער ווילען פֿון דעם. אין ווענעמס חסד מיר נויטיגען זיך. גיט אונז די מעגליכקייט אונזער נאַקעט לעבען צו דערהאַלטען, אונזער טעגליך ברויט צו ערווערבען דורך ערליכער ארבייט.

און צו אונזערע אַראַבישע ברידער זאָגען מיר: מיר ווילען נישט קיין מלחמה מיט אייך. שטעלט אָפּ דעם זינלאָזען אונזיניליכען ברידער־מאָרד.

מיר וועלען נישט אייך פֿערטריבען. מיר ווילען נישט אייך פֿערדרענגען. מיר זענען אַ געפּרובט פֿאָלק. אונזער מאַכט איז דער גלויבען אין יושר, אפֿשר אַנדערע פֿעלקער, וועלכע שטיצען זיך אויף שטאַרקע מיליטערישע קרעפֿטען, זיי קענען אויסלאַכען דעם יושר, און וועלכען זיי האָבען זיך אַזוי אַמאָל בענוטיגט. מיר נויטיגען זיך אין איהם. אונזער איינציגער געווער איז דער גלויבען אין מענשליכען יושר, אין ברידערליכען צוזאַמענלעבען פֿון די פֿעלקער. מיר קומען אין א״י נישט פֿאַר אימפּעריאַליסטישע צוועקען, נאָר געטראָגען דורך דער מיסטישער מאַכט פֿון אונזער געשיכטע קומען מיר צוריק אין אונזער לאַנד, כדי צו בעשאַפֿען דאָרט נייע וועלט־וואונדער, וואָס הייסט א״י!

עס איז דאָך געווען אַמאָל אַ צייט, ווען דאָס צוזאַמענלעבען פֿון די ביידע פֿעלקער יודען און מאַכמעדאַנער האָט געבראַכט די גרעסטע ברכה פֿון גייסטיגער שאַפֿונג פֿאַר אונז און פֿאַר דער וועלט: אַ יהודה הלוי, א שלמה בן גבירל, דער רמב״ם זענען געווען פּראָדוקטען פֿון יודיש־אַראַבישען דענקונגס־אופֿן. נישט נאָר פֿאַר אונז יודען האָט דער שידוך געבראַכט אַזוי פֿיל גליק. דאָס אַראַבישע יודישע שריפֿטום איז געווען די בריק אויף וועלכער עס האָט זיך דערהאַלטען דאָס פֿריי דענקען פֿון ים פֿון מיטעל־אַלטערישען פֿינסטערניש.

פֿאַרוואָס קענען מיר נישט די צייטען בענייען? פֿערשטייט, אַז מיר ווילען נישט און קענען נישט קויפֿען דעם שלום אין א״י מיט אָפּשטעלען די יודישע אימיגראַציע.

וואוהין זאָלען די יודישע מאַסען געהען? וואָס זאָלען זיי טון?

פֿון איין זייט שטעלט אַ געוויסע רעגירונג און אויך אַנדערע רעגירונגען אַרויס די לאָזונג, אַז דער איינציגער אויסוועג פֿון דער יודישער נויט איז די נויט־לעזונג פֿאַר יודען איז די אימיגראַציע. פֿון דער צווייטער זייט — שליסט מען די טויערען פֿון דער וועלט פֿאַר אונז. אָט אין דער עגער אַטמאָספֿער גאַס האָט מען אַריינגעטריבען די יודישע מאַסען.

וועלכער כוח וועט קענען אָפּשטעלען די יודישע מאַסען אויפֿצורייסען און אַריינצורייסען זיך אין דער טיר פֿון דעם איינציגען קליינעם לאַנד, אויף וועלכען ער האָט זיינע היסטאָרישע רעכט, און ער האָט די רעכט בענייט און צוריק לעבעדיג געמאַכט מיט אַ מוסטער פֿון אידעאַליזם און אָפּפֿערוויליגקייט, וואָס האָט די וועלט ערשטוינט?

ניין, עס איז נישטאָ קיין קראַפֿט, וואָס קאָן אויסהאַלטען דעם דראַנג פֿון אַ פֿערצווייפֿעלט פֿאָלק, ווען עס רייסט זיך דורך דער איינציגער טיר, וואָס פֿיהרט צו זיין אייגענער היים!

מיט דעם געדאַנק מוזען אונזערע אַראַבישע ברידער שלום מאַכען. אַלעס איבריגע וועט זיך לאָזען איינריכטען און אויסגלייכען פֿאַר דעם וואוילגליק פֿון אַ קליין לאַנד, וואָס איז געוואָרען דער ווינקעלשטיין פֿון אונזער הייניגער מענשליכער ציוויליזאַציע

דער אידעאַל פֿון יודישן וועלט-קאָנגרעס

(ענדע פון דער 4-טער זייט).

פֿאַליטיש העננט איצט א מוראדיגער פרעג-ציי־כען איבערן לעבען פון איטלעכם פֿאָלק בעזונדער און פון אלע צוזאמען, קיינער ווייס נישט אויף וואָסערע יסודות עס וועלען בעגרינדעט ווערען די פערהעלטענישען אין דער גאנצער וועלט צווישען נאַציע און נאַציע. שיכט און שיכט, און א פּריוואַטער אונטערנעהמער וואָלט ביי אזוינע אומשטענדען א טראכט געטון, אז ער וועט זיך דערווייל א ביסעל אָפּהאַלטען מיטן בויען זיין היים, ביז ער וועט זעהן ווי לייטען וועלען זייערע היימען איבערבויען; א פֿאָלק, פערשטייט זיך, טאָר נישט וואַרטען, מוז מיטן גרעסטען אימפעט האלטען אין איין בויען, אפילו אויב ער וועט שפעטער מוזען איבערבויען, אבער דער „נהיה כגויים'' האָט פערלאָרען א גרויסען טייל פון זיין קלאָרקייט און זיכערקייט

און שנית ווייזט אונז דאָס לעבען, אז די אויסוואָרצלונג פון די איינגעזעסענע ערטער איז אוממעגליך, און די דיאספאָרע מוז בלייבען, נישט געקוקט אויף די גרעסטע אפילו מלוכהשע אנשטרענגונגען, ווי, למשל, אין דריטען רייך, בפרט אין יענע לענדער, וואו יודען לעבען אין שלום און שלווה, אהן נגישות און רדיפות, ווילען מיר שאפען אזוינע בעדינגונגען פון לעבען, אז גלות זאָל נישט זיין אידענטיש מיט אסימילאציע און כליה, נאָר ס'זאָל קענען זיין א יודיש - נאַציאָנאַלער לעבען אויך אין דער פערשפרייטונג.

נאָר אזא אויפפאסונג האָט געקענט ליגען אין יסוד פון דער איניציאַטיוו צונויפצורופען דעם וועלט - קאָנגרעס. און אייב מיר זאָלען זיך פערטיפען אין די 8 פונקטען פון דער פּראָגראַם, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען אויפן קאָנגרעס, וועלען מיר זיך איבערצייגען אז זיי אלע שטרעבען אָט צום דאָזיגען ציל, צו מאַכען מעגליך א יודישען לעבען אין דער פערשפרייטונג, אז יודען זאָלען נישט צוריבען ווערען צווישען די רעדער פונם אלגעמיינעם לעבען

קורץ גערעדט, קען מען דעפינירען די אויפגאַבע פונם דאָזיגען קאָנגרעס, צו פערשפרייטען צווישען יודען אָפּטימיזם, אנשטאָט דעם פּעסימיזם, וואָס איז ביי אונז געווען גאַנגבאַר ביז אהער

דער אויסגאַנג - פונקט פון די ערשטע שפּעריש ציוניסטישע קאָנגרעסען פלעגט זיין די רעדע פון מאקס נאָרדוי וועגען דער טרויעריגער לאַגע פון יודען אין דער גאַנצער וועלט א רעדע, וואָס האָט געמוזט קלינגען ווי א ירעמיאַדע, אַנדערש וואָלט זי נישט דערגרייכט איהר ציל, צו דינאַמיזירען די ענערגיע פון די יודישע מאַסען אין דער געהעריגער ריכטונג. און פון דעמאָלט אָן ביז היינט, ביז דער לעצטער פּרעסע קאָנפערענץ פון יצחק גרינבוים, האָט די כנסת ישראל געהאַלטען אין איין ברומען ווי א טויב איבערן גלות פון דער שכינה און איבערן חורבן וואָס ציהט זיך שוין צוויי טויזענד יאָהר.

איצט האָבען מיר געהערט א רעדע וועגען דעם זעלביגען ענין פון יעקב לעשטשינסקי, וואָס איז אויך ציוניסטיש געשטימט, איז אָבער נישט קיין נביא, נאָר א וויסענשאַפטלער. נישט קיין מקונן, נאָר א דיאַגנאָסט און די אַטמאָספערע פונם דאָזיגען קאָנגרעס האָט אויך גורם געווען, אז עס זאָל געגעבען ווערען טרייסט און דערמוטערונג, — און מיר האָבען בעקומען א בילד, וואָס וועקט צו איניציאַטיוו און צו אליינהילף, צו האָפענונג, גלויבען און מוט.

די יודישע מאַסען האָבען מאַך די דאָזיגע נייע אויפפאסונג נישט פערדייט, און ווער ס'איז איהר תופס איז איהר נישט גורם און וויל איהר מיט געוואַלד אונטערדריקען אין זיין בעוואוסטזיין.

דעריבער זאָגט מען, אז דער קאָנגרעס איז אהן פייער, אהן געדאַנק, די אויפגאַבע פון די קאָנגרעסלער נאָכן צוריקקומען אין די היימען, וועט זיין צו קעמפען פאר די 8 פונקטען און דערמיט אַנטפלעקען פארן פאָלק דעם זינען פונם יודישען וועלט-קאָנגרעס.

פ. ק.

Dr. REICHER
פּאַלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פֿאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

איזבל

(דערצעהלונג פון ארץ-ישראל לעבען)

ש. איזבאַן

(סוף)

פֿאַרן שכנ'ס הויף, וואָס האָט זיך צעלייגט פיר-עק ג האָט תורגמ'ן זיך פערהאַלטען. ער האָט אריבערגעקוקט איבערן דראָהט - געפלאָכטענעם פאַרקאַן. א געמויערטער הינער-שטייג, גרדים ווי א געביידע, איז געשטאַנען אין א ווינקעל. הינטערן הינער-שטייג, א שטאַל וואו א"ו"ם א פול-אייטערדיגע געפלעקטע קיה געמעלה-גרה'ט. א טויבען-שלאַק פערשפיצט ווי א טורעם, האָט אָפּגעגרענעצט איין טייל הויף פונם משק. חוץ טויבען, וואָס האָבען זיך געפּאַרט, האָבען דאָרט געקראַכען מיט די שנײבעל אינדיקעס, הינער, ווייסע גענז.

דער אַלטער אצלן, הויך און האָריג ווי א מאַלפע, איז געקראָכען צווישען סטעזשקעס וואו שורות טאַמאַטעס, פעטערזיליע מיט אוגערקעס, קעפּלעך קרויט אלץ האָט באַהאַלטען די הויט פון די צעפּאַקערטע גרודעס און זיך געקליבען פון דער ערד-טיפענישען. תורגמן האָט נישט געוואוסט, ווי נאָך זיין ווייב אסנת טראָגט א שנאה צום ווילדען שכן, אַג'אייגענער בן-עיר א סאַלאָניקער, און ווען אסנת האָט געפלאַנט צוצונעהמען פון אצלנ'ען זיין פּרדס, האָט ער איהם, תורגמנען, דערמאָנט אן איזבל, וואָס גייט בערויבען נבותן פון יזרעאל

פון הינטער א געדיכטען קאַקטוס - געפלעכט, איז אַריבערגעקראָכען דער באַלעבאָס אצלן מיט א פול שוויי־ציגעס פון קופער-קאָליר. די הענט און פלייצעס אויפגעקראַכען. ער האָט געקוקט דורכן דראָהט - געפלעכט אויפן אנקומענדיגען תורגמן, ווי אויף א היישעריק. און פון צוערשט תורגמן, דערנאָך ציונה, זענען געשטאַנען אין טויער, איז אפילו זיי אָקען געמאַכען

די שכנים האָבען זיך בעגריסט אויף שפּאַניאָליש

גוט מאָרגען, שכן.

גוט מאָרגען, גוט מאָרגען האָט אצלן בעהאַלטען זיין חשד פאַר א גאַסט, שכן, וועל איך דיך שטענדיג אויפנעהמען אין מיין הויף, אָבער פערקויפען מיין פּרדס דאָס קיינמאָל נישט.

מיט אַזעלכע פלענער טראָגט זיך מיין אשה אצלן, נישט איך. כ'בין נאָר געקומען א רייד טון מיט דיין רחמים.

נישטאָ וואָס איהם מקנא צו זיין. דער יונג אַרבייט פון פאַרטאָג ביז ביינאַכט, ביי עופות און שט"ב־חיות אין סאַלאָניקי לעבט זיך ס'יונגוואַרג לייכטער

דאָס קען מען נישט אָפּשטרייטען. אָבער ביזט דאַך אַליין אצלן, אויך א פאָטער, און מיין ציונה ליידט אויף קאָפּ-שווינדעל... דיין יונג פערפלעכט איהר קניפּלעך.

אצלן האָט זיך א כאַפּ געטון פאַר דער געגאָלטער מאַרדע און ממזר'יש גענומען קראַצען די קופערנע הויט. ערשט איצט האָט ער בענומען דעם מיין פון זיין שכנ'ס וויזיט. ער האָט א בליק געטון אויף ציונהן, וואָס איז געשטאַנען הינטערן פאָטער, ווי א פערשעהמטע כלה און געקוקט אין הימעל אריין.

א נייעס פאַר מיר שכן, א נייעס! און וואָס זאָגט די יפת-תואר? שטייט איהר אַן, א סאַלאָניקער אביון? זאָל איהר קיצלען אין די ווייבע ערטער?

תורגמן האָט אַרויסגענומען א קאַלירטען שניפּ-טוך, האָט זיך גוט אויסגעראָצט און גענומען דראָהען מיט א פינגער:

נבול פה רעדסטו אצלן, ס'פּאַסט נישט פאַר דיין עלטער.

קיין נבול-פה שכן האָט אצלן עם-הארציש גע־לאַכט מען דאַרף אַמאָל א שאר טון איבער די אייגענע קויהלען, צי זיי גליהען נאָך, און ווייסט דאָך, וואָס עלטער דער באָק, אַלץ שטייפער דער האָרן.

בשעת די צוויי זקנים האָבען געשמועסט, איז פון הינטער דער הינער-שטייג אַנגעקומען רחמים, אַנ'אויסגעשטויסענער און קופערנער, ווי דער פאָטער, מיט א פּאָר פלייצעס ווי ביי א האָפען-טרעגער. ער האָט זיך א לאָז געטון צו ציונה'ן מיטן אומרוה פון א הונט וואָס דערשנאַפט דעם ריח פון א צויג

ער האָט אַרומגעכאַפּט ציונה'ן פאַר ביידע הענט, ווי זיי וואָלטען שוין לאַנג געווען מאַן און ווייב, און זיך אויסגעדרייט צו תורגמנ'ען:

כ'האָב שוין נישט איינמאָל געוואָלט רעדען מיט אייך, אז אַז ציונה געפעלט מיר, און איך, א ספרדי, דאַרף נישט זוכען מיין בעשערטע צווישען די מאָסקאָבישע טעכטער

— רעדען איז ווייניג בחור, און נאָך ביירוט זאָגט מען, פאַהרסט דו אויך נישט מזוזות קושען, אָדער א קאַפּיטעל תהלים זאָגען. יאָגסט זיך נאָך טענצעריִנס, און וואָס קען מען טאָכטער געפונען אין דיר, אויסער א כאַן א שלעגער??

רחמים האָט אויפגעהויבען די הענד ווי פליגלען און געטאָכטעט מיט זיי איבער אַלע פיר זייטען פונם הויף.

בהמות און גענז, וועט זי געפונען. הינער און טויבען, א משק מיט גרינס, א פּרדס מיט גרייפּ-פרוכט, און אפשר נאָך א רייזע נאָך סטאַמבול.

תורגמנ'ס גענייטסטע באַקען האָבען געלאַכט צו אצלנ'ען, צו זיין זוהן, אָפּגעשפּעט פון זייער עשירות, נישט רייכטום קומט ער צו זיי זוכען. אויב שפע פערמאַגט ער עס מעהר אין איין פּרס, אין איין מאַנדעל־גאָרטען. דאָס לינקע אויג האָט ער אויפגעהויבען און דאָס רעכטע פינסטער ווי א ליקוי-חמה, האָט געקוקט שטאַר, האָט בעטראַכט אצלנ'ען, זיין זוהן. און וואָס שווייגט ציונה? פאַרוואָס שטייט זי ווי א נישט־געמאָלקענע קוה?

רחמים האָט אַרומגענומען ציונהן פעסטער פאַרן אייג־שכנ'ס, האָט געשטעלט עטליכע טריט הינטער זיך, א זיכערער, אז די צוויי מחותנים וועלען זיך שוין צו־בריפערעדען.

קיינער האָט נישט בעמערקט, ווי הינטערן דראָהט־צוים, האָט זיך בעוויזען די זקנה אסנת, א צעיאַכמערטע, דער גרין-ג'יידענער הויב אראָפּגערוקט פון שייטעל, די גרויסע רייפען - אויערינגען צעווינט ווי גלאָקען, זי האָט זיך גע'גנב'עט הינטערווייליכען, פערביי די זקנים וואָס האָבען אַנגעשלאָגען א תקיעת-כף. און אַז זי איז געשטאַנען נאָהענט צו רחמים'ן האָט אין איהרע פינסטערע אויגען זיך געוועקט ס'רשעות פון איזבל.

הרמים האָט זיך א רוק געטון אויף צוריק, ווי ער וואָלט געוואָלט אויסמיידען א געפאַהר, די זקנה איז איהם א שפּרונג געטון אין די אויגען אַריין, גיך אַרויסגעכאַפּט פונם בוזים אנ'אויפגעפראַפּטע פלעשעלע און עס א גאָס געטון אויף זיין פּנים.

ביי תרגמנען האָט כון איבערראַשונג דער טראָלז אויפן קאָפּעל זיך א וויג געטון. ווי א צווייג אויפן ווינט. ער האָט געזוכט געבען זיך דעם מחותן, וואָס איז נישט געווען. און ווען רחמים האָט זיך געקנוילט אויף דער ערד מיט אומגעהאַרישע קולות האָט די זקנה, פינסטער ווי א מכשפה, זיך א לאָז געטון צום מאַן און אַריינגעשריגען אין איהם מיט נצחון:

— שוועבעל אויפן פּנים האָב איך איהם געגאָסען דעם אביון! די אויגען האָב איך איהם אויסגעברענט, דעם יעגער! ווי דו האָסט בעפוילען, רפאל!

(פון „יונגע שטאַמען'' אין תל-אביב).

אין בעלאַגערונגס-צושטאַנד

לעבען איצט די יודען אין היטלעריזירטען-רומעניען

דער צייטונגס-פֿערקויפֿער, וואָס פֿערקויפֿט מיר אַ יודישע צייטונג אויף „קאַלע וויקטאָריא“ — נישט ווייט פֿון דעם קעניג'ס פּאַלאַץ — וואָרענט מיך מיט זאָרג:

— זייט פֿאָרזיכטיג... טראָגט נישט די צייטונג אָפֿען אין גאַס... מען קאָן אייך צובּרעכען גוט די ביינער, ווען מען וועט אייך זעהן אין גאַס מיט אַ יודישער צייטונג!...

ער אַליין, דער דאָזיגער פֿערקויפֿער, האַלט נישט די יודישע צייטונגען אויבענאויף. פֿערדרוקט אין ווינקעל ליגען זיי ביי איהם אין זיין קיאָסק און מען וועט פֿרעגען אויף זיי. עפֿענטליך זיי אויס-לייגען — דאָס וואַגט ער נישט. נישט די יודישע צייטונגען און אַפֿילו נישט די דעמאָקראַטישע רומענישע צייטונגען.

— עפֿענטליך אַרויסלייגען קאָן מען בלויז די אַנטיסעמיטישע צייטונגען!

— און וואָס וואָלט געווען, ווען איהר לייגט ארויס אויך די יודישע צייטונגען?

דער צייטונגס-הענדלער קוקט אויף מיר און קאָן מיך נישט פֿערשטעהן:

— איהר מוזט הפנים זיין אַ פֿרעמדער ביי אונז אין רומעניע, אַנדערש וואָלט איהר געוואוסט, אַז מען וואָלט מיר מיין קיאָסק באַלד פֿערברענט אויפֿ'ן פּלאַץ — קלערט ער מיר אויף.

— אויף „קאַלע וויקטאָריאַ“? — וואונדער איך זיך — אין פֿראָנט פֿון דעם קעניגס פּאַלאַץ?...

דער יוד שמייכעלט און בעטראַכט מיך פֿון קאָפּ ביז פֿיס:

— אויף „קאַלע וויקטאָריא“ בּושעווען דען נישט די אַנטיסעמיטישע באַנדעס? — זיפֿצט ער אָפּ.

אויפֿ'ן ראָג, פּונקט אַנטקעגען זיין קיאָסק, שטעהען גרופּעס פֿון אַנטיסעמיטישע סטודענטען און קוקען מיט פֿערדאַכט אויף יעדען דורכגעהער. נעכטען האָבען זיי אויף דעם דאָזיגען פּלאַץ געמאַכט אַ גאַסען-פֿייער פֿון אַלע רומענישע דעמאָקראַטישע צייטונגען, וואָס זיי האָבען אַוועקגע-רויבט מיט געוואַלד פֿון די צייטונגס-פֿערקויפֿער. היינט האָבען זיי אָפּגעשטעלט דורכגעהער און פֿערלאַנגט פֿון זיי צו ווייזען דאָקומענטען, אַז זיי זענען נישט קיין יודען.

די פּאָליציי, — אַ קליינע גרופּע פּאָליציאַנטען — שטעהט געגענאיבער אויפֿ'ן צווייטען ראָג און מאַכט זיך נישט-זעהענדיג. נישט איהר דאגה, וואָס יודישע דורכגעהער ציטערען דורכצוגעהן די גאַס. נישט איהר דאגה, וואָס די אַנטיסעמיטישע כוליגאַנעס רייסען אַרונטער פֿון די צייטונגס-קיאָסקען אַלע אַפֿישען פֿון די ליבעראַל-דעמאָקראַטישע צייטונגען; נישט איהר דאגה, וואָס יעדער פֿון די כוליגאַנעס טראָגט אַן אָנגעלאָדענעם רעוואָלווער אין קעשענע.

אויסגעשטעלט אין גרופּעס שטעהען זיי, די אַנטיסעמיטישע טעראָריסטען, איבער די ראָגען פֿון אַלע הויפּט-גאַסען פֿון בוקאַרעשט און פֿיהלען זיך בּאַלעבאַטים פֿון דער לאַגע, די פּאָליציי, די מיליטערישע פּאַטרולען — דאָס אַלץ געהט זיי זעהר ווינציג אָן. פֿאַר זיי איז די פּאָליציי נישט מעהר ווי אַ דעקאָראַציע צו די גאַסען, אַ פּיקציע, אַ טויטע זאַך. די סאָלדאַטען זענען פֿאַר זיי בלויז מענשען אין אוניפֿאָרמס, שטרויענע זעלנער, פֿאַר וועמען עס איז נישטאָ וואָס מורא צו האָבען. די אמת'ע באַלעבאַטים אויף די גאַסען פֿון בוקאַרעשט זענען איצט זיי, די אַנטיסעמיטען און די בלויע העמדלעך — זיי און נישט קיין אַנדערע.

אַזוי וויל איצט די רעגירונג, און אַזוי וואונק געוועזען פֿון די אויבערשטע פֿענסטער!...

* * *

אויף אַ ברייטען סקווער, אין פֿראָנט פֿון דעם רומענישען אויסערן-מיניסטעריום, ברענט אַ פֿייער אין מיטען העלען טאָג.

— וואָס קומט דאָ פֿאָר? — פֿרעג איך זיך נאָך.

— דאָס מאַכט מען אַן אויטאָ-דע-פֿע פֿון פֿערשיעדענע דעמאָקראַטישע צייטונגען — ערקלערט מיר מיין שאָפֿער.

ער ווערט שטאַרק איבעראַשט, דער שאָפֿער, ווען איך הייס איהם זיך אָפּשטעלען און וויל אַרויס-געהן אָנקוקען די מאָדערנע אינקוויזיציע.

— בעסער געהט נישט! — וואָרענט ער מיך. — עס שמעקט מיט געפֿאַהר!...

אַ גרופּע קוזיסטען, אַלע יונגע מענשען, שטעהען אַרום דעם פֿייער און זינגען „העלדיש“ ווייערע אַנטיסעמיטישע לידער. די צייטונגען טליען און ווערען פֿערברענט אין אַש, און די גרופּע אינקווי-זיטאָרס האַלט אין איין זינגען:

„הייל, היטלער!...“

טעמיצער פֿון זיי האָט אַרויסגעלאָזט דעם דאָזיגען נאַצי-רויף, און באַלד האָבען זיך אַלע העבּ אַ הויב געטאָן אין דער לופֿטען אין אַ נאַצי-סאַלוט. אין נאַצי-דייטשלאַנד קאָן מען אַזאַ צערעמאָניע אויך בעסער נישט דורכפֿיהרען.

פּאָליציאַנטען שטעהען ביי דער זייט, שמייכלען זיי און קוקען צו די גאַנצע סצענע גלייכגילטיג. דאָס וואָס מען בערויבט די צייטונגס-קיאָסקען פֿון די פּראָ-יודישע צייטונגען, הויבט זיי נישט אָן צו אַרען. דאָס וואָס מען האָט צולייגעלאָזט פֿייער אין סאַמע צענטער פֿון שטאָט און געמאַכט אַ שייטער-הויפֿען, אַרט זיי אויך נישט. דאָס, וואָס די גאַנצע עפֿענטליכע צערעמאָניע קומט פֿאָר אין פֿראָנט פֿון אַ מיניסטעריום, דאָס זעהט אויס, אַרט זיי אויך זעהר ווינציג. דער בעפֿעהל, וואָס איז זיי אַרויסגעגעבען געוואָרען פֿון דער העכערער מאַכט, איז וואַהר-שיינליך געווען:

— זעהן, שווייגען און זיך נישט מישען!..

שטעהען זיי, די פּאָליציאַנטען, און מישען זיך נישט, און מאַכען דעם איינדרוק פֿון מאַנעקינען אין פּאָליציאַלישע אוניפֿאָרמען; מאַנעקינען, וואָס

אַ בריף פֿון בוקאַרעשט

פֿון ב. סמאָליאַר

קאָנען זיך פֿון אָרט נישט ריהרען.

די דורכשניטליכע דורכגעהער אין גאַס — דאָס זעהט מען גאַנץ קלאָהר — זענען ווייט נישט אין סימפּאַטיע מיט יענע, וואָס ברענען די צייטונ-גען. שווייגענדיג געהען זיי פֿערביי דאָס פֿייער און שטעלען זיך אַפֿילו נישט אָפּ צו בעטראַכטען דאָס בילד אויס נייגיר. ווי אַ פֿרומער יוד, וואָס געהט פֿערביי אַ קלויסטער, אַזוי שפּייען זיי אויס מיט פֿעראַכטונג, נאָכדעם ווי זיי זענען שוין ווייט-ווייט אויף יענער זייט פֿייער.

און די כוליגאַנעס?... ווי היצלעס יאַווען זיי זיך אַלעמאָל מיט אַ ניי פּעקעל אַוועקגערויבטע דע-מאָקראַטישע צייטונגען, און ווי מענשען, וואָס טוען אַ היילינע אַרבייט, וואַרפֿען זיי דאָס פּעקעל מיט סאַדיסטישער פֿרייד אין די רויטע פֿלאַמען. די צונ-גען פֿון דעם פֿייער ווערען דאַן לענגערע, דאָס פֿייער פֿלאַקערט דאַן אַ ביסעל שטאַרקער, און דאָס געזאַנג און די טענץ אַרום דעם פֿייער אינטענסיווער.

— א תורה געלערענט פֿון געבעלס'ן!

— הייל, היטלער!...

* * *

אויף דער קליינער „סטראַדאַ מיל“ — די רע-דאַקציע-גאַס פֿון בוקאַרעשט — דאָרט געהט מען שוין ווייטער ווי ברענען צייטונגען אויף שייטערהויפֿענס. דאָרט קומען פֿאַר ריכטיג'ע שלאַכטען. שלאַכטען מיט מעסערס און רעוואָלווער'ן!...

אין דעם דאָזיגען שמאָלען געסעל געפֿינען זיך די רעדאַקציעס פֿון די צוויי גרויסע דעמאָקראַ-טישע צייטונגען אין רומעניע, — „אַדעווערול“ און „דימיניאַצאַ“ — אַט יענע צייטונגען, וועלכע מען ברענט הויפּטזעכליך איצט אויף די גאַסען פֿון רומעניע.

איינער פֿון די רעדאַקטאָרען פֿון די דאָזיגע צייטונגען, אַ מענש מיט אַ וועלט-רעפּוטאַציע, אַ גלענצענדער זשורנאַליסט און פּאָליטיקער, ליגט איצט אין שווערע באַנדאַזשען אין אַ שפּיטאַל בלויז דערפֿאַר, ווייל ער איז אַ יוד. אַ צווייטער רעדאַקטאָר איז אָפּגעקומען מיט לייכטערע וואונדען און זיצט צוריק ביי זיין שרייב-טיש מיט אַ רעוואָלווער אין קעשענע און אין שטענדיגער מורא פֿאַר זיין לעבען.

ווי אַ שלאַכטפֿעלד פֿול מיט זעלנער, אַזוי קוקט אויס דאָס קליינע געסעל, אויף וועלכען עס געפֿינען זיך די רעדאַקציעס פֿון די דאָזיגע און אויך פֿון די אַנטיסעמיטישע צייטונגען. סאָל-דאַטען, פּאָליציאַנטען, דעטעקטיוון, און געדונ-גענע שלעגער — אַלע מישען זיי זיך אויס אין אַ געדיכטער מאַסע אויף די טראָטואַרען פֿון דעם דאָזיגען געסעל. דער קלענסטער צוזאַמענשטויס, און ביקסען קנאַלען און רעוואָלווערען שיסען, און קוילען פֿליהען און מעסערס טון אַ בלוטיגע אַרבייט.

אין רעדאַקציע פֿון „אַדעווערול“ זיצען די מיטאַרבייטער ווי אין קריגס-צייט שטענדיג גרייט צו אַ שלאַכט, אַזוי די מיטאַרבייטער, אַזוי די זעצער, אַזוי די דרוקער, אַזוי אַלע יענע, וואָס אַרבייטען אין דער צייטונג.

איך שמועס איבער דער ריזיגער געביידע פֿון דער רעדאַקציע און הער פֿון די רעדאַקטאָרען, פֿון די מיטאַרבייטער, פֿון די געוועהנליכע רעפּאָרטע רען, פֿון אַלעמען די זעלבע טרויעריגע נביאות:

— היטלעריזם קומט קיין רומעניע!...

אַלע זענען זיי מיט דער מיינונג, אַז ווען רעגירונג זאָל בלויז וועלען, קאָן זי אָפּשטעלען דעם גאַנצען טעראָר אין איין שעה צייט. די רעגירו[נג] וויל אָבער נישט. די רעגירונג וויל אַ היטלע[ר] רעזשים, און דער בעסטער און לייכטסטער ווע[ג] היטלעריזם איז אַנטיסעמיטיזם און פּאָגראָמען אוי[ף] יודען און אויף דער דעמאָקראַטישער פּרעסע.

איהר הערט די דאָזיגע טרויעריגע אָפּשאַ[צונג] פֿון דער לאַגע, ווערט אייך קלאָר, פֿאַרוואָס [די] פּאָליציי קוקט און שמייכעלט, ווען מען ברענט פּראָ-יודישע צייטונגען אין גאַס; ווערט אייך קל[אָר] פֿאַרוואָס די מאַכט טאָלערירט דעם גאַנצען ב[אַנ]דיטיזם אין לאַנד, ווערט אייך קלאָר פֿאַרוואָס יו[דען] אין רומעניע געהען איצט אַרום פֿערזאָרגט [און] דערשלאָגען:

— די רומענישע העכערע מאַכט וויל ה[אָבען] היטלעריזם!...

(ענדע מאָרגען)

אַבּיסעלע קיבּיץ

(הומאָר פֿון טאָג)

אָרימאַן: — גיט מיר א נדבה.

סוחר: — איהר מוזט וואַרטען ביז איך וועל [...] בערסוקען מיינע ביכער.

אָרימאַן: — צו וואָס דאַרפֿט איהר פֿריהער אי[בער]קוקען די ביכער?

סוחר: — איך וועל זעהען מיין בילאַנס, אָדער [...] וועל איך געבען א שעהנע נדבה, אָדער איך וועל נ[...] צוזאַמען מיט אייך בעטען נדבות.

* * *

זי: — איך האָב זעהר מורא אריינצוגעהן אין [...] פֿינסטערער שטוב.

ער: — וואָס רעדסטו, מיין טייערע, איך בין [...] מיט דיר!

זי: — אָט דאָס איז טאַקע די צרה — טאַקע [...] פֿאַר האָב איך מורא...

די אונטערשטע שורה

פֿון מיין רייזע איבערן ראַטענפֿערבאַנד

פֿון י. חייקין

ווען איך נעם זיך אונטערציהען די אונטערשטע שורה פֿון מיין רייזע איבער'ן סאָוויעטען-פֿערבאַנד לויפֿען דורך די וויכטיגסטע פֿאַקטען וועגען דער עקאָנאָמישער, רעכטליכער און קולטורעלער לאַגע פֿון די פֿאָלקסמאַסען אין דער ריזיגער מדינה און עס שפּרייט זיך אויס פֿאַר מיר, אויפֿ'ן פּאַפּיר, אַזאַ סאָוויעטישער סך-הכל:

מיט ברויט איז יעדער מענש דאָרט פֿער-זאָרגט, און מיט א דאַך איבער'ן קאָפּ. אמת, די דיעטע פֿון די ברייטע מאַסען איז א זעהר מאָנאָטאָנע; זעלטען ווער עס קען זיך ערלויבען אַזאַ פֿערשי-דענאַרטיגקייט פֿון שפּייזען, ווי עס געניסען דורכ-שניטליכע מענשען אין אַנדערע לענדער. אָבער דער רוסישער עולם איז קיינמאָל נישט געווען איבעריגס צופּיעטשעט.

וואוינונגען זענען דאָרט מעהרסטענס ענגע און אָפּגעלאָזענע, נאָר די איבערוויגענדע מעהרהייט האָט פֿון צופֿיל בעקוועמליכקייטען אין די צאַרישע צייטען אויך נישט געוואוסט. קליידער קאָסטען טייער און זענען מעהרסטענס פֿון אַ נישטיגער קוואַליטעט, אָבער אַט די אַלע עקאָנאָמישע צרות זענען אַ פֿאָראיבערגעהענדיגע ערשיינונג.

די מאַכט גיט זיך יעדע מיה איינצושטעלען א מעהר פֿערשידענאַרטיגעל אַגריקולטור; הויבען די פּראָדוקציע פֿון געברויך-אַרטיקלען, סיי אין מאָס, סיי אין קוואַליטעט, כדי וואָס מעהר צו בעפֿרידיגען די פֿאָדערונגען פֿון עולם. אויך די הויז-בויטעטיגקייט ווערט אַנגעפֿיהרט פֿיבערהאַפֿט, כדי וואָס גיכער צו בעזאָרגען סאָוויעטישע מענשען מיט בעסערע, בעקוועמערע דירות.

אַלע קלאַסען-פֿערטיילונגען זענען אָפּגעשאַפֿט געוואָרען. אָבער ביי דעם איצטיגען צושטאַנד פֿון שטאַט-סאָציאַליסטישער דיקטאַטור, זענען דאָ כמעט אַזוי-פֿיל עקאָנאָמישע אונטערשידען צווישען די פֿערשידענע פֿאַכען און פּראָפֿעסיעס, ווי צווישען פּראָסטע, קוואַליפֿיצירטע און געשולטע אַרבייטער אויף אַלע געביטען, ווי אין וועלכער עס איז בּור-זשואַזער מדינה. פֿערדינסטען וואַקלען זיך פֿון הונדערט מיט פֿופֿציג רובעל אַ חודש, פֿאַר פּראָס-טער אַרבייט, ביז טויזענדער רובעלס אַ חודש פֿאַר די פֿעהיגסטע טעכניקער, אינזשענירען, פּערוואַל-טערס, רעגירונגס-פֿיהרערס, קינסטלער, ערפֿינדער און שריפֿטשטעלער.

אויך האָבען אַלע „מלוכה-פּלענער“ פֿון די ערשטע פֿאַר „פּיאַטילעטקעס“ דערווייל נאָך נישט בעזייטיגט דעם כאָאָס און איינגעפֿיהרט אַזאַ ראַ-ציאָנאַלע ווירטשאַפֿט ווי מען שטעלט זיך פֿאָר אין אויסלאַנד, לייענענדיג אָפֿיציעלע בעריכטען. אין מלחמה-אינדוסטריעס, אין די מעהרערע שווע-רע אינדוסטריעס, הערשט דאָרט, אין אַלגעמיין גענומען אַ פֿיל בעסערע אָרדנונג, ווי אין די לענ-דער פֿון קאַפּיטאַליסטישער קאָנקורענץ. אָבער אין גרינגערע אינדוסטריעס, ווי פּאַסאַזשירען-פֿערקעהר אויף באַהנען, אין פֿערשידענע צווייגען פֿון האַנ-דעל, איז דער כאָאָס דאָרט אַזוי גרויס, ווי אין וועלכער עס איז בורזשואַזער מדינה.

אַפֿילו ניוועק איז נישט בעזייטיגט געוואָרען. נישט מעהר: וואָס אין קאַפּיטאַליסטישע לענדער ווער-רען אומזיסט פֿערטאַכלעוועט פֿערמעגענס א יף א ער בערטריבענע רעקלאַמעס און איבער-פּראָדוקציע, בעת אין דער מדינה פֿון דער פּראָלעטאַרישער דיק-טאַטור ווערען פֿערשווענדעט כחות און מאַטעריאַלען צוליב דעם אומגעהויערען ביוראָקראַטיזם, אומ-צוטרוי, אומקאָמפּעטענץ, פֿון פֿערוואַלטער און רע-

גירער, וואָס זענען פֿלוצלינג געוואָרען די בּאַלע-באַטים פֿון לעבען.

מיטאָר אָבער אויף א מינוט נישט פֿערגעסען אַז שולדיג אין אָט די אַלע פֿעהלערען איז די שווי-דערליכע ווירטשאַפֿט פֿון צאַריזם, וואָס די באַל-שעוויקעס האָבען געירש'נט. איבערגענומען האָ-בען זיי אַן אָפּגעלאָזענע, אַגריי-קולטורעלע מדינה, וואָס האָט געהאַט פֿערצייטיגע קוסטאַרען בעל מלאכות אין שטעט און שטעטלעך, וואו נישט מעהר ווי 10 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג האָט גע-לעבט; דאָס ביסעל אינדוסטריע איז געלעגען מער-סטענס אין די הענד פֿון אויסלענדער; באַהן-ליניעס זענען געווען ווייניג און פֿערנאַכלעסיגטע; וועגען זענען געווען, כמעט מזרח-אַפֿריקאַנישע; ווי אַ צוגאַב, האָבען נאָך די וועלט-מלחמה און בירגער-קריג חרוב געמאַכט די אָרימע רוסישע ווירטשאַפֿט.

איבערנעמענדיג אַזאַ ירושה, פֿערדינט די באַל-שעוויסטישע פֿיהרערשאַפֿט די גרעסטע מאָס לויב פֿאַר אידעאַליזם און פּלוצלינג ענטוויקעלטע פֿעהיג-קייטען, וואָס האָבען מעגליך געמאַכט די ביז-איצ-טיגע דערגרייכונגען פֿון ראַטען-פֿערבאַנד, טראָץ אַלע שטערונגען פֿון די פֿערביסענסטע, אויסווייניגסטע און אינווייניגסטע שונאים.

אַלע איצטיגע עקאָנאָמישע צרות פֿון דער סאָ-וויעטישער בעפֿעלקערונג, אַלע גרופּען-אונטערשיי-דען אין פֿערדינסטען, דער גאַנצער מאַנגעל, וואָס פֿיהלט זיך נאָך, אין עלעמענטאַר-נויטיגע זאַכען, שטאַמען דאָך דערפֿון, וואָס די דאָרטיגע מאַכט מוז פֿערניצען אַרום דריי פֿערטעל פֿון פֿאָלקס-פֿער דינסט אויף בויען די גאַנצע נייע ווירטשאַפֿט, אויס האַלטען די גרעסטע בעוואָפֿענונג אין דער וועלט, און דעקען די הוצאות פֿון אַ צו גרויסען רעגירונגס-אַפּאַראַט. מיט דער בעזייטיגונג פֿון די איצט-אומפֿערמיידליכע קאַפּיטאַל-אינוועסטיציעס און מל חמה-געפֿאַהרען, וועט דער לעבענס-סטאַנדאַרד פֿון דער בעפֿעלקערונג גלייך אויפֿגעהויבען ווערען. אַפֿילו איצט טוט אויף דער סאָוויעטען-רעזשים וואונדער אויפֿ'ן געביט פֿון פֿערבעסערן פֿון יאָהר צו יאָהר די לאַגע פֿון די רוסישע מאַסען.

רעכטליך האָבען די פֿעלקער פֿון ראַטען-פֿער-באַנד געוואונען זעהר פֿיל אונטער'ן איינפֿלוס פֿון אַלמעכטיגען סטאַלין, — אַ לייך אַ זוהן פֿון אַן אומ-טערדריקטער נאַציע — אַ גרוזין, וואָס האָט נאָך אין לענינ'ס צייטען אָנגעהויבען די אַרבייט צו געבען אַלע מינדערהייט-פֿעלקער די פֿולשטענדיג-סטע אויטאָנאָמע פֿרייהייטען. איצט האָט די דאָ-זיגע פּאָליטיק פֿון מאָסקווע דערפֿיהרט צו אַרום א טוץ רעפּובליקען, פֿעדערירט אין אַ פֿרייען בונד, אויסער די צענדליגער געגענדן און ראַיאָן-גע-ביטען, וואו קלענערע פֿעלקער-גרופּעס ענטוויקלען זיך פֿריי, אויף זייער אייגענעם שטייגער.

אויך יודען האָבען פֿון אָט דער פֿעלקער-פֿריי הייט געוואונען. אויב זייער רעפּובליק וועט עק-זיסטירען אין אַ פֿערוואָרפֿען ווינקעל, איז דאָס דער-פֿאַר, וואָס מעהר גינסטיגע טעריטאָריעס זענען שוין לאַנג פֿערנומען פֿון אַנדערע; אויב די נאַציאָ-נאַלע יודישע קולטור וואַקסט נישט אַזוי גרויס און רייך, ווי לאָמיר זאָגען, ביי די אַרמענער, זע-נען דערין שולדיג, מערסטענס, יודען אַליין, ווייל זיי ווילען בעסער אויסלעבען זיך צווישען גרויס-

[...] רוסען, ווייס-רוסען, אוקראַינער, איידער בלייב[ען] אין די אייגענע קרייזען.

מיט די רעכט פֿון יחיד האַלט עס דער[ווייל] נישט אַזוי גוט. אַלע בירגערליכע פֿ[ריי]הייטען ז[ענען] אַ פֿיקציע אין אַ לאַנד אונטער א דיקטאַטור פֿון א[יין] פּאָליטישער פּאַרטיי, וואָס דערשטיקט יעדען [...] צו ענדערען די „ליניע“, ביז איין אויבערהערע[ר] געפֿינט פֿאַר נויטיג אָדער פּאַסיג, צו מאַכען ווע[...] עס איז פּאָליטישען, עקאָנאָמישען אָדער קול[טו]רעלען בייט.

נאָר אויך דיקטאַטור איז נישט אייביג. [...] די עקאָנאָמישע לאַגע פֿון לאַנד גרינגער ווע[רט,] וועלען די פּאַטירענע רעפֿאָרמען פֿון דער געפ[...] טער נייער קאָנסטיטוציע פֿערוואַנדעלט ווערען [אין] אַ רייהע אמת'ע פֿרייהייטען פֿאַר'ן סאָוויעטישען מענ[ש].

דערפֿאַר בליהען ציוויליזאַציע און קולטור [...] איצט אין דער מדינה פֿון צאַרישען חושך [...] אַמאָליגע אומוויסענקייט איז כמעט ליקווידירט [...] אין די פֿערוואָרפֿענסטע ווינקלען פֿון דער ריזי[גער] אימפּעריע; פֿאַר די אָפּגעשטאַנענע שבטים [...] נייע אלף-בית'ן געשאַפֿען געוואָרען; שולעס [...] נען אין זייערע שפּראַכען ענטוויקעלט געוואָר[ען] גאַנצע ליטעראַטורען וואַקסען ביי זיי אויס; [...] נישט צו רעדען פֿון יענע פֿעלקער, וואָס האָ[בען] פֿריהער פֿערמאָגט אייגענע ציוויליזאַציעס.

פֿון לערן-קרייזעל אין פֿערוואָרפֿענסטען [...] פֿישען העק, פֿון דער אויפֿקלערונגס-אַרבייט, [...] ווערט געפֿיהרט אין יעדען אַרבייטער-קלוב, [...] אוניווערזיטעטען, אַקאַדעמיעס, קאָנסערוואַטאָר[יעס,] רייכע ביבליאָטעקען, פֿאָרשונגס-אַנשטאַלטען, [...] סערוואַטאָריעס — זענען אַלע בילדונגס- און [...] טור-אינסטיטוציעס פֿריי פֿאַר אַלעמען.

קינדער און יוגענדליכע ווערען געצוואונ[גען] צו לערנען; ווער עס האָט נאָר די מינדעסטע נ[ייגונג] צו שטודירען קריגט צוגעצאָהלט, צו פֿערפֿולק[ומען] זיך אין וויסען, צו ענטוויקלען טאַלענטען; על[טערע] מענשען ווערען בעאיינפֿלוסט פֿון דער הערשענ[דער] פּאַרטיי, פֿון אַלערליי פּראָפֿעסיאָנעלע אָרגאַני[זא]ציעס, זיי זאָלען נישט אויפֿהערען צו לערנען; [...] סען, ביבליאָטעקען, לאַבּאָראַטאָריעס — זענען [...] מיט מיטעליאָהריגע און אַלטע לייט, וואָס ה[...] יאָגען. וואָס זיי האָבען אין דער יוגענד פֿערפֿע[הלט.]

גאַנץ ראַטען-פֿערבאַנד זיצט אויפֿ'ן שול-[באַנ]קעל, ווייל קיינער וויל נישט אָפּשטעהן פֿון ה[...] שטודיר-מאָדע, וואָס הערשט דאָרט איצט.

האָבענדיג דאָס אַלץ אין זינען, איז קיין [...] נישט, אַז דער סאָוויעטיש-יודישער פּאָעט ד[...] שטיין איז גערעכט, ווען ער זאָגט ווי נגען זיין [...]

„איך זעה שוין וועלטען בענייטע — דורך [...] גיגען מהלך!...“

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פֿאַר הויט-געשלעכט קראַנקהייטען און מענער-שוואַכ[קייט]
האָט זיך איבערגעצויגען אין [...]
פּיעטריקאַוער 161
פֿון 11 פֿריה ביז 3 בייטאָג און פֿון 7 ביז 9 [...]
זונטאָג פֿון 8—1 בייטאָג
פֿאַר פֿרויען א בעזונדער האַרטעזשאַל
פֿאַר אונבעמיטעלטע לעצטעפּאַ-פּרייז

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

טראגישער זעלבסטמארד פון א יודישען יונגענמאן

צוליב'ן צושטערטען שלום-בית

(—) די איינוואוינער פון זאוואדזקא 14 זע־נען געווען עדות פון א טראגישען זעלבסטמארד וואס עס איז בעגאנגען דער דארטיגער איינ־וואוינער וואלף סאלעם.

אויסנוצענדיג די געלעגענהייט וואס ער איז געבליבען איינער אליין אין שטוב, האט ער אויסגעטרינקען א גרעסערע דאזע אונבעקאנ־טען גיפט. דערהערענדיג די קרעכצען, וואס הא־בען זיך געטראגען פון סאלעמס וואוינונג, זע־נען זיך צונויפגעלאפען די שכנים, וועלכע הא־בען געפינען סאלעמען אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד און געבען איהם אויף דער ערד איז געלעגען אנ'אויסגעליידיגט פלעשעל פון וועל־כען ס'האט זיך געהערט א ריח פון קארבאל.

אויפן ארט פון טראגישען זעלבסטמארד איז ארויסגערופען געווארען די גיכע הילף, וועלכע האט סאלעמען אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל אריין.

אין צוזאמענהאנג מיט דעמדאזיגען זעלבסט־מארד געהען ארום פערשידענע קלאנגען. לויט איין נוסח איז וואלף סאלעם בעגאנגען דעם פער צווייפעלטען שריט צוליב צושטערטען שלום־בית. סאלעם איז ערשט עטליכע יאהר נאך דער חתונה און זיין פאמיליען גליק איז צוליב פער־שידענע סיבות צעטרענצעלט געווארען.

אין מאמענט ווען מ'האט דעם זעלבסטמער־דער אפגעפיהרט אין שפיטאל אריין, איז סא־לעמס פרוי נישט געווען אינדערהיים.

א נאקעטע פרוי איז בייטאכט געלעגען אויף דער גאס...

איינע פון די גרויסשטאטישע אויסטערלישקייטען

ביינאכט האבען דורכגעהער פון זשעראמס־קיעגא־גאס געהאט אנ'איינגענארטיגע אטראקציע.

אין סאמע מיטען גאס איז געלעגען א מוטער נאקעטע א יונגע פרוי. פערשטענדליך, אז אדום דער דאזיגער נאקעטער פרוי האבען זיך פערזא־מעלט פיל דורכגעהער, וועלכע האבען זיך געוויילט אויף איהר חשבון און אויך געקרעכצט אויף איהר גורל.

טייל נייגיריגע, וועלכע האבען זיך פעראינ־טערעסירט מיטן מאטעריעלען צושטאנד פון דער נאקעטער יונגער דאמע, האט זי אהן שהיות און אהן קווענקלענישען בעפרידיגט זייער נייגעריגקייט מיט איינצעלהייטען פון איהר לעבען. זי האט, נעמליך, דערציילט, אז זי איז א טאכטער פון א רייכער, אריסטאקראטישער היים, אז זי האט שטו־דירט אויף אנ'אויסלענדישען אוניווערזיטעט, אז אין איהר האבען זיך געליבט גראפען און בארא־נען און אז לעצטענס האט זי עטליכע חדשים געלעבט אויף דער פלאזשע אין גדיניע, און היינט ליגט זיך אויפן הארטען, אומעטיגען ברוק אין לאדז? דאס מאכט נישט..

און זי איז געלעגען אויף די גאסען־שטיי־נער אין מיטען א לאדזער שפעט־זומערדיגער נאכט און געוויילט לייכטקעפיגע דורכגעהער און אויך פערשאפט צער סענטימענטאלע יונגע מענשען.

אינמיטען־דרינען איז אבער געשעהן אנ'אומ־געריכטע זאך:

מיט רויש און טראסק איז אנגעפאהרען א דראשקע, וועלכע איז ראפטום צוגעקומען צום ארט, וואו עס זענען געווען פערזאמעלט די באפטע נייגעריגע. דער דראשקאזש האט א מאמענט זיך צוגעקוקט צו דעם בילד און אנגעהויבען מיט דערי־בייטש צו שמייסען די נאקעטע פרוי.

מיט איהר פלוצלונגען געשריי האט די נא־קעטע פרוי שארף דורכגעשניטען די נאכט. דער דראשקארוש האט פון דער קעלניע ארויסגעלאזט זיין שווערע האנד, אנגעפאקט די עלענדע פרוי ביי א האנד און ווי א געשאכטענע גאנז זי געשלעפט ביי אנ'ארויפהענגענדיגען פליגעל. ער האט זי געשלעפט ביי דעם פליגעל מיט אכזריות זי אריינגעלעגט אין דער דראשקע, ארויסגעלאזט די בייך, א שמיצעל־געטון צום פערד און אוועק אין דער נאכט אריין.

זאל די נאכט־פאהר זיין נאך א ווענדונג אינ'ם גורל פון א פרוי, וועלכע וואלגערט זיך נאקעט אויף גאס ערד און מ'בעהאנדעלט זי ווי אנ'אונטערגעווארפענע דער גאזעלשאפט ? ווער ווייסט...

די געגען־מלחמה־בעוועגונג אין דער גאנצער וועלט

שלום־רוף פון דער ליגע צו שיצען די רעכט פון מענש און בירגער

פון דער ליגע צו שיצען די רעכט פון מענש און בירגער אין פוילען, בעקומען מיר פאלגענ־דען רוף :

מיט 22 יאהר צוריק, האבען מיליאנען מענ־שען, אריינגעצויגען אין מלחמה - שגעון, איבער־געלעבט איינע פון די שרעקליכסטע חורבנות אין דער געשיכטע פון דער וועלט די מענשהייט האט דאן געבראכט געוואלדיגע קרבנות, אי־בערלאזענדיג אויף די שלאכט־פעלדער 12 מי־ליאן טויטע און העכער 20 מיליאן קאליקעס אויפן לעבען ארוים

מיטן אויסברוך פון דער מלחמה זענען די דערגרייכונגען פון דער קולטור און ציוויליזא־ציע, דערווארבענע אין משך פון פיל דורות, בע־דראהט געווארען אין זייערע יסודות. ביזן היינ־טיגען טאג איז די מענשהייט נישט ביכולת צו פערפולען די בלויזען, וואס די וועלט - שחיטה האט גורם געווען. און באטש ביי אלעמען איז נאך נישט איינגאנצען אפגעווישט פון זכרון דער יסורים - וועג פון וועלט־קריג, ווערט דורך די פינסטערסטע רעאקציאנערסטע כוחות פון דער מענשהייט שוין צוגעגרייט א נייע בלוט־באד, וואס וועט דאסמאל קאסטען נישט צענדליגער נאר הונדערטער מיליאנען מענשליכע לעבענס. גאר אין דער צייט, וואס די קריגס - העצער און וועלט - אונטערצינדער איז אין דער צאהל א קליינע גרופע, וועמענס עס פעראייניגט בלויז דער חשק צוציהען פראפיטען פון א נייער מל־חמה, שטרעבען הונדערטער מיליאנען מענשען פון אלע וועלט - טיילען צו שלום. הגם עס עקזיס־טירט די פעלקער־ליגע, די אינסטיטוציע, וועלכע איז בערופען צו שטעהן אויף דער וואך פונם וועלט - פרידען, ליציטירען זיך איבער געוויסע מלוכות אין בעוואפענונג און פראקלאמירען די רעכט פון בעוואפענטער געוואלד. די גיגאנטי־שע בעוואפענונגען פון דריטען רייך, די ריזיגע פונאנדערבויאונג פונם קריגס - אפאראט אין יא־פאן, די צוגרייטונג פון דער בעוואפענטער אינ־טערווענץ אין שפאניען זענען בלויז ביישפילען פאר דעם מצב וואס איז געשאפען געווארען צוליבן געיעג אין די בעוואפענונגען, שוין היינט בעמערקט מען גרוילענדע עקספלאזיעס, וועל־כע קענען שוין מארגען אנצונדען די גאנצע וועלט מיט די פלאמען פון א מלחמה־פייער.

דער אויסברוך פון א נייער מלחמה וועט די־רעקט בעדראהען אויך די אומאפהענגיגקייט פון פוילען. דאס איינהאלטען די דאזיגע אומאפהענ־גיגקייט איז אוממיטעלבאר פערבינדען מיטן אקטיווען קאמף פארן אונטיילבארען שלום. אין אנגעזיכט פון דער סכנה פון א נייער אינטער נאציאנאלער שחיטה, שטרעבען די פעלקער גופא צו מאניפעסטירען זייער צוגעבונדענקייט צום שלום און געבען זייער אונטערשטיצונג פאר אלע איינריכטונגען, וועלכע זענען געשאפען צום שוץ פון שלום. אויף אזא אופן ענטשטעהט דער וועלט - פערבאנד פון שלום. לערך 18 מיליאן מענ־שען וואס זענען אנגעשלאסען אין דער שלום־בעוועגונג, האבען זיך קאטעגאריש ארויסגע־זאגט געגען מלחמה, צום שלום - פערבאנד זע־נען צוגעשטאנען אזעלכע וועלט - בעריהמטע פערזענליכקייטען ווי דער פרעזידענט פון טשע כאסלאוואקיי דר. בענעש. דער פרעזידענט פון שפאניען אזאנא, געוו. פראנצויזישער פרעמיער העריא, לארד סעסיל, קאמיל האוסמאן א. א.

א דאנק דער איניציאטיוו פונם וועלט־פער־באנד פון שלום וועט אין סעפטעמבער ד. י. פאר־קומען אין בריסעל אנ'אינטערנאציאנאלער שלום קאנגרעס.

אין אזא העכסט - וויכטיגען מאמענט טא־רען אויך מיר, פוילישע בירגער, נישט בלייבען בלויזע אבסערוואטארען פון די היסטארישע גע־שעהענישען. אין אנבליק פון די לויערנדע סכנות קענען מעהר נישט שווייגען די גרויסע אינטע־לעקטואליסטען. די בעריהמטע שרייבער, גע־לעהרטע און פאליטיקער. די אלע, וועמען די אידעי פון שלום איז נאהענט צום הארצען דאר־פען אריינטרעטען אין דער ליגע פאר שלום און אזוי ערנאך מאניפעסטירען זייער סאלידאריטעט מיט דער אידעי פון אינטערנאציאנאלען שלום. קאנגרעס.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" דיר. דוד צעלמייסטער
אומאפרופליך צום פארלעצטען מאל
היינט מאנטאג, 9.15 אוונט
פסח'קע בורשטיין
מיט'ן אנטייל פון באדיא קאראני און יעקב פישער.
אין גרעסטען שלאגער
אחתונה אין שטעטל
פרייזען רעדוצירט פון 54 גר. ביז 2 זל.
מיט אנ'ערשטקלאסיגען אנסאמבל. דיר. דוד ביינעלמאז
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

די גרויסע אקציע צו פערשרייבען די יוד. לערן־יוגענד אין די פאך־ערגענצונגס־קורסען

אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע וואס איז אונטערגענומען געווארען דורכן פעראייניגטען קאמיטעט פאר די ענינים פון יוד. מלאכה צו בעוועגען די יודישע לערן יוגענד, וואס איז בע־שעפטיגט אין דער מלאכה זיך צו פערשרייבען אין די פאך - ערגענצונגס שולען זענען דורכ'ן פעראייניגטען קאמיטעט ארויסגעשיקט געווא־רען ספעציעלע צירקולארען, אינסטרוקציעס און פלאקאטען צו עטליכע הונדערט ארטיגע קאמי־טעטען אויף דער פראווינץ און צו די האנדווער־קער פעראיינען, אין די ערטער, וואו עס עקזיס־טירען פאך־ערגענצונגס שולען.

לויט די ידיעות וואס הויבען שוין אן אנצי־קומען אין פעראייניגטען קאמיטעט, האט די פראקלאמירטע אקציע ארויסגערופען א גע־העריגע פעראינטערעסירונג אין די יודישע גע־זעלשאפטליכע קרייזען, האנדווערקער - ארגאני־זאציעס און עסקנים.

צוליב דעם זעהר קורצען טערמין (פון 25 אויגוסט ביז 5 סעפטעמבער ה. י.) וואס איז פארגעזעהען פאר די איינשרייבונגען, איז דער חוב פון אלע פעראנטווארטליכע יודישע טוער צוהעלפען אין דער דרינגענדער אקציע דורך רו־פען עפענטליכע פערזאמלונגען, אויף וועלכע עס זאל אויפגעקלערט ווערען די אונגעהויערע וויכ־טיגקייט פון אויסנוצען דעם פערשרייבונגס - טערמין אין די פאך־שולען דורך פערשפרייטען דאס צוגעשיקטע אויפקלערונגס - מאטעריאל פון קאמיטעט דורך רעגיסטרירען אלע יודישע לערן־יונגלעך און לערן - מיידלעך אין עלטער פון 15 יאהר, און העלפען זיי דורכפיה־רען די נויטיגע פארמאליטעטען ביי די איינשריי־בונגען א. אז. וו.

אלע פעראייניגטע קאמיטעטען אויף די ער־טער, ווי אויך די האנדווערקער - פעראיינען, וואס ווילען, צוליב וועלכע עס איז סיבות נישט דערהאלטען דעם מאטעריאל ווערען געבעטען זיך תיכף צו שטעלען אין פערבינדונג מיטן הויפט - קאמיטעט אין ווארשע (ניעצאלא 8.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט. ווענערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען
בעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעלעפאן 141-32
(עמפאנגס־שעה'ן 10-8 2-12 און 5-8 אוונט

מאנטאג, 17 אויגוסט
כ"ט מנחם אב תרצו
זון־אויפגאנג 4.43
זון־אונטערגאנג 6.50

קייז ארץ־ישראל
גרופענווייז און אינדיווידועל.
ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פינקטליכע בעהאנדלונג.
אויספלוג קייז
יוגאסלאוויען און אונגארן
אויסלענדישע הנחה־און קורציי־פעסער.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.
ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען
אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע־ביורא
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-87.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
נעמט אן דאס איבערשיקען
געלדער קיין ז. ס. ר. ר.

אנטי־יודישע אויפשריפטען אויף די פלויטען

אויף אלע פלויטען אין די לאדזער הינטער־גאסען האבען זיך ווידער נעכטען בעוויזען גרויסע אויפשריפטען, וועלכע זענען געמאכט געווארען דורך מיטגלידער פון דער ענדעקישער ארגאני־זאציע. די אויפשריפטען זענען „א טויט די יודען", „יודען זענען די טרעגער פון קאמוניזם" און אנד.

די פאליציי האט בעפוילען צו פערשמירען די אויפשריפטען מיט קאלך.

בלוטיג געשלעג נעבען „העלענאוו"

(—) אין שכנות פון פארק „העלענאוו" איז נעכטען ענטשטאנען א העפטיג געשלעג, בעת וועל־כען איינער איז מערדערליך צומזיקט געווארען.

דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע־דאקטאר האט פעסטגעשטעלט עטליכע צובראכענע ריפען און א רייה וואונדען אויפ'ן גאנצען קערפער, וואס איז געווען פעראורזאכט פון שווערע קלעפ מיט א שארפע כלי. אין לאקאל פון 5־טען פאליציי־קאמי־סאריאט האט מען דעם פערוואונדעטען געגעבען די ערשטע הילף: דערנאך איז ער אפגעפיהרט גע־ווארען אין שפיטאל אויף זאנייניקאווא־גאס.

דער פערוואונדעטער איז דער 49־יעהריגער יוזעף זשולקאווסקי פון נאווראט 66.

וואגאנטורניקעס שלאגען זיך

און פערוואונדען שווער א דורכגעהער

אויף בזשעזשינער 91 איז פארגעקומען א גע־שלעג צווישען צוויי וואגאנטורניקעס, אויף דעם ארט איז דורכגעגאנגען א געוויסער יאן שי־ראווסקי, וועלכער האט געוואלט פונאנדערטיילען די וואגאנטורניקעס, אז זיי זאלען זיך ווייטער נישט שלאגען.

איינער פון די שלעגערס האט ארויסגעכאפט א רעוואלווער און געשאסען, שיראווסקי איז שווער פערוואונדעט געווארען און אין אנ'ערנסטען צו־שטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די וואגאנטורניקעס זענען אנטלאפען.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט בייטאכט דיזשורירען פאלגענדע אפ־טייקען : דושקיעוויטש (זגערזשער 87), הארטמאן (פליגארסקא 24), הישפאנסקי (פל. וואלנאשטשי 2) פערלמאן (ציגעל־נאס 32), ציטער (וואלטשאנסקא 37), ראזשיעלעץ פעטריק. 132, וואסילישיצקי (נאווי־ריקאווסקא 27).

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 8-11 נאכט. און פון 6-8 אוונט

ווי אַזוי אַ לאָדזער האָט געבראַכט צו אַ פאַמיליע=טראַגעדיע אין לובלין

פון לובלין שרייבט מען:

פון לאָדז איז אַ יונגער פאָרשטעהער פון אַן אַלטער מאַנופאַקטור-פירמע געפאָהרען איבער שטאָט און שטעטל, אין לובלין האָט ער געדאַרפט ערלעדיגען געשעפטליכע ענינים מיט אַ רייה פירמעס, אויפ'ן וועג אָבער האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אין נאַלענטשאָוו, וואו ער איז פערבליבען אַ ביסעל לענגער, ווי ער האָט געמיינט. אנשטאָט עטליכע שעה, האָט ער זיך געפרייט מיט נאַלענטשאָווער אַנדערהאַלבען מעת-לעת, דערונטער 2 אָווענדען.

לויט ווי ער האָט שפּעטער דערצעהלט, האָט איהם צוגעבונדען צום אָרט, נישט אַזוי ווייט נאַלענטשאָוו ווי אַ נאַלענטשאָווערין. ער ווייסט אפילו נישט גענוי פונוואַנען „זי" שטאַמט, ווייל זי האָט עס איהם נישט געוואָלט זאָגען, ער ווייסט אפילו נישט איהר פאַמיליען-נאָמען, איבעריגענס אינטערעסירט דאָס איהם נישט אויך. ער ווייסט אָבער, אַז זי איז אַ וואונדערבאַרע ווייבעל, עלעגאַנט, שעהן, פּיקאַנט, פריילך, פריי, אינטעליגענט און דער עיקר — זי בעווייזט צו שליסען קאָנטשאַפט אין אַזאַ טעמפּאָ, אַז אין אַ שעה אַרום האָט מען דעם איינדרוק, אַז מען קען זיך שוין מיט איהר יאָהרען. האָט זי איהם איינגעלאַדען צו זיך. שפּעטער האָט זי איהם רעוויזיטירט און — ער האָט נישט בעקענט אָוועקפאָהרען פון יענעם גליקליכען ווינקעל. איינגאַנצען האַלט זי 6 חדשים נאָך דער חתונה, אָבער זי פיהלט זיך גוט, וואָס זי קען ענדליך זיין עטליכע וואָכען אַליין, אַז אַ מאַן האָט זי, וואָס לאָזט פון איהר קיין אויג נישט אַראָפּ, טרעט פון איהר קיין טריט נישט אָוועק און די גאַנצע צייט נאָך דער חתונה, פיהלט זי זיך ווי אַ פייגעלע אין אַ שטייג, טאַקע אַ גאָלדען שטייגעל, ווייל איהר מאַן איז אַ גוטער, אַ ווייך-הערציגער. אָבער זי האָט נישט ליב אַזאַ טיפּ, זי שעצט איהם זעהר, אָבער ליב האָט זי אַ מאַן, וואָס זאָל אַרויסרופען מורא צו זיך, וואָס זאָל קענען דערפיהרען אַ פרוי, אַז זי זאָל נאָך איהם בענקען און איבער אידהם ציטערען, זאָל ער נישט זיין קיין „ווייכע מירל" און דעריבער האָט זי פריי אָבגעאָטעמט ווען זי איז אַרויסגעפאָהרען אויף עטליכע וואָכען, זי האָט געוואָלט אפילו פאָהרען ערגעץ ווייט אַוועק. דער מאַן האָט אָבער געציטערט, ער וויל איהר האָבען נאָהנט לעבען זיך, זאָל ער קאָנען אָפט צופאָהרען און דעריבער האָט ער אויסגעקליבען נאַלענטשאָוו און דאָס טאַקע פערדריסט איהר, פאַרוואָס זאָל ער צו איהר קיין צוטרוי נישט האָבען? און דערפאַר טאַקע וועט זי איהם בעווייזען, אַז נאַלענטשאָוו איז נישט בעסער ווי אַנדערע קור-ערטער און דער פאַר טאַקע איז אונזער לאָדזער פערבליבען אין נאַלענטשאָוו אַזש צוויי נעכט.

דערציילט האָט עס דער לאָדזער אין וואָקזאַל פון אַ לובלינער יונגענמאַן, וואָס האָט ערשט נישט לאַנג חתונה געהאַט. יענער האָט אַ בלייכער און דערשראָקענער זיך אויסגעפרעגט פרטים. דער לאָדזער האָט נישט געזשאַלעוועט, געמישט אמת און ליגענט, געבלאָפט און געריהמט זיך ביז דער לובלינער איז געפאַלען אין חלשות.

איהר פאָרשטעהט דאָך שוין, אַז די נאַלענטשאָווערין איז עס געווען דעם לובלינער'ס פרוי. דער לאָדזער האָט מיט זיינע מעשיות געטראָפען אין פינטעל און איצט — אַ טראַגעדיע.

די „נאַלענטשאָווערין" איז זיך מודה, אַז זי האָט דעם לאָדזער צופעליג געטראָפען אין פּאַרק, בעת זי איז געגאַנגען מיט אַ קאָלעזשאַנקע. יענער האָט עפּעס געפרעגט, האָט זי איהם געענטפערט און אַזוי האָט מען זיך צושמועסט עטליכע מינוט. דער לאָדזער טענה'ט איצט, אַז ער האָט זיך טאַקע אַ סך אויסגעטראַכט, מיט זיין טאָס בעווייזט ער, אַז בסך-הכל האָט ער זיך אפילו נישט געמאַלדען אין האָטעל, ווייל ער איז דאָרט געווען בלויז עטליכע שעה. דאָס האַרץ פון דעם לובלינער יונגערמאַן איז אָבער צובראָכען. דער לאָדזער האָט איהם דאָך אָבער יאָ דערציילט פרטים, וועלכע ער האָט נישט געקענט וויסען, אויב נישט פון זיין פרוי.

צוליב דעם אינצידענט שמועסט מען, אַז צווישען דעם גליקליכען פּאָרל וועט קומען צו אַ גט. אָבער ביז וואָס און ווען פעהלט זיי נישט קיין קרענקעניש.

צי וועט קומען צו אַ געמיינזאַמער ליסטע צווישען בונד און לינקע פּועלי-ציון?

ג' רעדאַקציע

מיר בעטען אייך צו געבען אָרט אין אייער צייטונג פאַר דעם ווייטערדיגען בריף פאַר וועלכען מיר דאַנקען אייך פאָראויס.

צוליב דעם וואָס עס ווערען פערשפרייט קלאַנגען. אַז ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ בלאָק פון „בונד" מיט „פּועלי ציון" צו די לאָדזער שטאָט-ראַט וואַהלען, און אין דער פּרעסע איז געווען אַ ידיעה, אַז אין געוועהלטען וואַהל-קאָמיטעט פון „בונד" איז געלאַזען געוואָרען אַנ'אָרט פאַר געוועזענע פערטרעטער פון לינקע „פּועלי ציון", דערקלערען מיר דעריבער פאָלגענדעס:

1) אויף אונזער ווענדונג צום „בונד" וועגען אַנ'-איינהייטליכע ליסטע צו די וואַהלען פון לאָדזער שטאָט-ראַט. האָבען מיר בעקומען אַ פּולשטענדיגען הסכם.

2) עטליכע טעג שפּעטער האָט דער „בונד" זיך צוריקגעצויגען, שטעלענדיג אַ בעדינג אַז די קאַנדידאַטען ליסטע זאָל טראָגען דעם נאָמען בלאָק פון „בונד" און פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען. אונזער נאָמען זאָל נישט דערמאָהנט ווערען. אַ פאָרשלאַג וועלכען דער „בונד" האָט פון פריהער געוואוסט אַז קיין שום פּאַרטיי אויך נישט מיר וועלען אויף דעם נישט מסכים זיין.

3) אונזערע אַלע פאָרשלאַגען אַז די ליסטע זאָל טראָגען דעם נאָמען פוןביידע פּאַרטייען אָדער אַ אַלגעמיינעם נאָמען אָן די נעמען פון די פּאַרטייען, איז פון „בונד" אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

4) אויפ'ן פאָרשלאַג פון די אָרטיגע פערטרעטער פון „בונד" זענען די אונטערהאַנדלונגען איבערגעטראָגען געוואָרען צו די צענטראַלע אינסטאַנצען פון ביידע פּאַרטייען קיין וואַרשע. אָבער אויך דאָרט האָט דער „בונד" אונטערגעהאַלטען די זעלבע פאָדערונג און נישט געוואָלט גיין אויף קיין שום הנחה אַז אין דעם נאָמען פון דער ליסטע זאָל אויך זיין „פּועלי ציון" אָדער ביידע נעמען פון די פּאַרטייען זאָלען נישט פיגורירען.

דערמיט איז אונמעגליך געמאַכט געוואָרען די פערשטענדיגונג וועגען אַ געמיינזאַמער ליסטע.

יודישער אַרבייטער וואַהל-קאָמיטעט „פּועלי ציון" אין לאָדז.

פלענאַרע זיצונג פון אַלגעמיינעם ציוניסטישען וואַהל-קאָמיטעט

ס'איז פאָרגעקומען אַ פלענאַרע זיצונג פון אַלגעמיינעם ציוניסטישען וואַהל-קאָמיטעט, דער וואַהל-קאָמיטעט בעשטעהט פון 100 פערזאָן פון די אַלגעמיינע ציוניסטען, מזרחי, התאחדות יודען-שטאַטס-פּאַרטיי און צענטראַלער האַנדווערקער-פאַרבאַנד, ס'זענען אויך אַנוועזענד געווען דעלעגאַטען פון ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס.

ס'זענען אָנגענומען געוואָרען בעשלוסען וועגען דער ווייטערדיגער וואַהל-אַרבייט.

צו דער עקזעקוטיווע פון וואַהל-קאָמיטעט געהערען אַדוו. שטרויך, י. מ. ביאַלער, ג. ליכטענשטיין, ד״ר קרויש און אַדוו. גייזלער.

טעאַטער „סקאַלאַ" שרודמיעסקאַ 15 טעלעפאָן 101-16

אידאַ קאַמינסקאַ

מיט איהר אַנסאַמבל

היינט מאָנטאַג, צום לעצטען מאָל

מאַדאַם X

מאָרגען דינסטאַג, דעם 18 אויגוסט

גרויסע פּרעמיערע!

יהושע פערלעס ראָמאַן

נייע מענשען (נאַכ'ן מבול)

דראַמאַטיזירט דורך אידאַ קאַמינסקאַ

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון שטאָט-טעאַטער

טוב-שטומער איבערגעפאָהרען געוואָרען דורכ'ן טראַמוואַי

און איז דערנאָך אויפגעשטאַנען אַ שמייכלענדיגער

(—) אויפ'ן אַלעקסאַנדרער שאָסע איז פּינס ניצעל געוואָרען פון טויט אַ יונגער פויער. אין אַ מאָמענט, ווען דער אַלעקסאַנדרער טראַמוואַי איז אָנגעפאָהרען פון לאָדז, איז אויף סאַמע שינעס געשטאַנען דער 18-יעהריגער פּלושינסקי, וועלכער האָט, טאַקע מעשה-פויער, מיטען וועג ערלעדיגט אַ „געוויסע אָנגעלעגענהייט".

דער מאָטאָר-פיהרער פון טראַמוואַי האָט מערקט דעם מענש אויף די שינעס און האָט אימפעט געקלונגען. דער פויער האָט זיך אָבער נישט גערוהרט פון אָרט און אויף די שינעס „דאָס זייניגע", היות דער טראַמוואַי איז גראָד געגאַנגען באַרג-אַראָפּ, האָט דער מאָטאָר-פיהרער טראָץ אַלע אָנשטרענגונגען, נישט בעוויזען איינהאַלטען דעם טראַמוואַי, אונטער וועלכען דער געראָטען איז אַרונטערגעפאַלען. ס'איז געווען גרונד צוגלויבען, אַז דעם שניט וועט מען אַרויסנעמען פון אונטער די וואַגאָנען אַ צומורשטען. צופאַל האָט אָבער געוואָלט, אַז פון אונטער טראַמוואַי, וואָס איז בעשטאַנען פון עטליכע וואַגאָנען, זאָל פּולשינסקי אַרויסגעהן אַ גאַנצער, אַ צושמייכעלטער. ער איז צופעליג, אָפּגעקומען מיט עטליכע לייכטע ראַנען אויף דער הויט.

סשטעלט זיך אַרויס, אַז דער ניצעל-גערענער איז אַ טויב-שטומער.

לאָדזער קינדער קיין טשעכאָטשינעק

נעכטען איז אָוועקגעפאָהרען די לעצטע פּאַרטיע לאָדזער קינדער קיין טשעכאָטשינעק, וועלכע זענען געשיקט געוואָרען דורך דער לאָדזער אַפּטייל פון „צענטאָס".

KINO TEATR

MIRAŻ

[illegible]

היינט פּרעמיערע!

גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם

— I —

„מענש—וואָלף"

אין די הויפּט-ראָלען:

Henry Hull i Warner Oland

— II —

רייץ פון דער יוגענד

אין דער הויפּטראָלע Sylvia Sidney

אָנהויב 4.30 נאָכמיטאָג.

ה. אַקערמאַן

ער און זיינע פרויען

ראָמאַן פון יודישען לעבען

8

אַז זי איז געגאַנגען אין גאַס האָט מען איהר נאָכגעקוקט און אַזוי אויך נתנ'ען. זיי זענען ביידע צוזאַמען קיינמאָל נישט געגאַנגען און דאָס האָט נאָך מעהר געמאַכט בייזע צינגער צו רעדען ווע גען זיי...

מיט איהר פאָטער האָט סערקע אויסגעמיטען צו רעדען אַ סך. זי האָט געוואוסט, אַז זי וועט איהם מיט איהרע רייד פערשאַפען יסורים. מיט איהר שטיפמוטער האָט זי אינגאַנצען נישט גערעדט און איז מיט איהר געווען ברוגז. און אַ האַרץ האָט זי געהאַט אַ פולעס מיט וועהטאָגען, מיט צרות, מיט בענקשאַפט און זי האָט פאַרט עמיצען בעדאַרפט האָבען אַ יסצודערצעהלען איהר שווער האַרץ — האָט סערקע געפונען נאָך אַזאַ פערוואָגעלטע נשמה ווי זי איז, איינע וואָס ס'איז איהר אויך געווען ביטער דאָס לעבען און מיט איהר האָט סערקע פערקניפּט אַ נאָהענטע בעקאַנטשאַפט.

געהייסען האָט יענע ראַכעל. מ'האָט זי גערופען אין שטעטעל „ראַכעל דעם קצב'ס". איהר נאָמען איז געווען רחל, אָבער גערופען האָט מען זי אין שטעטעל ראַכיל, אויפ'ן רוסישען שטייגער.

ראַכעל איז געווען אַ וואוילקענענדיגע און האָט גערעדט רוסיש מיט אַ גוי'אישען אַקצענט. אַ חוץ דעם איז זי געווען אַ שעהנע. זי האָט געהאַט בלויע, פערחלומטע אויגען, אַנ'אָנגענעהמע שטימע און אַ טאַליע האָט זי געהאַט, ווי אָפּגעמאָלען.

קענט איהר דאָך מיינען, אַז ראַכעל איז געווען דעם קצב'ס טאָכטער. וועט איהר האָבען אַ טעות. ווייל ראַכעל איז געווען דעם קצב'ס ווייב. איהר ווונדערט זיך, ווי ס'קומט צו אַ קצב אַזאַ איידעלע ווייב?

ראַכעל איז יונגער געווען פונ'ם קצב מיט שטאַרקע פינף-און-צוואַנציג יאָהר, און מיינט נישט אַז מיט'ן גוטען ווילען איז ראַכעל געגאַנגען מיטען קצב צו דער חופּה... וואָרום איהרע צרות האָבען זי דערצו געטריבען. דער קצב איז געווען אַ פערמעגליכער יוד מיט אַנ'אייגענעם הויז און אַ יאַטקע און ער איז געבליבען אַנ'אַלמן און קינדער. ראַכעל איז געווען יונג און שעהן אָבער אַן אָרים מיידעל, געבליבען אַ יתומה אָהן אַ טאַטען, נאָר מיט אַ קראַנקער מאַמען.

האָט נאָך זיין ווייב'ס טויט דער קצב געשיקט אַ שדכן צו ראַכעל'ס מוטער מיט'ן צוזאָג, אַז ער וועט זיי ביידען, ס'הייסט, ראַכעלען מיט איהר מאַמען, ממש גליקליך מאַכען. ראַכעלען וועט ער מאַכען פאַר אַ פּריצה און איהר מאַמען וועט אויך זיין גוט און וואויל...

ראַכעל'ס מוטער האָט אפילו נישט געהאַט דאָס האַרץ איינצורעדען איהר איידעלער טאָכטער, אַז זי זאָל זיך פערקנסי'ן פאַר'ן קצב, זי האָט ער איהר פּשוט נאָר געגעבען אָנצוהערען:

— „רחל'ע, טאָכטער מיינע, גדליה דער קצב האָט צו דיר געשיקט אַ שדכן, דו זאָלסט מיט איהם חתונה האָבען, איך ווי די ווייסט, טאָכטער מיינע... איך וועל זיך אין דיין לעבען נישט מישען".

און צו דעם דאָס ראַכעל'ס מוטער צו געגעבען נאָך עטליכע ווערטער — מען שמועסט אין שטעטעל, אַז ער האָט יאַגבע זאַ סך מאות — און ווי זאָגט מען אַ ווערטעל:

— „ווער ס'האָט די מאה, דער האָט די דעה"...

מעהר האָט ראַכעל'ס מאַמע צו איהר גאָרנישט גערעדט וועגען דעם, דער סוף איז געווען: ראַכעל האָט אַביסעל געוויינט, זיך געשלוגיט ביז זי האָט מיט איהם חתונה געהאַט...

די חתונה זייערע איז געווען מעהר געשעפט ווי ליבע. דאָך האָט זיך ראַכעל אָנטערגעגעבען איהר ביטער מזל און איז געוואָרען דעם קצב'ס ווייב.

נאָך דער חתונה האָבען זיך פאַר ראַכעלען אָנגעהויבען נודנע טעג. זי איז געבליבען אַליין אין אַ גרויסער שווערער שטוב, אין וועלכער עס איז פאַר'ן אויג גאָרנישט געווען אַ חוץ באַקעטע ווענד פערשטעלט מיט אַלטמאָדישע שאַפעס, אַנ'אַלטען זייגער, וואָס האָט נישט אויפגעהערט קלאַפען זיין אייביג נודנעם, מאָנאָטאָנעם קלאַפּען, וואָס פון איין קלונג ביזן צווייטען האָט געדויערט אַזוי לאַנג — ל-אַ-נ-ג.

די פענסטער פון דעם קצב'ס הויז זענען אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן הויף, וואו עס האָט זיך געפונען די יאַטקע, וואו עס האָבען זיך שטענדיג געפלאָדערט הינט מיט אַ גערטענע פעלען, אויסגעשמירטע קעץ און פלעדערלעך אַגעשוואונדענע זענען דאָרט געלעגען אויסגעצויגען און פלעגען זיך טרינקען אָנט קעגען דער זון.

ראַכיל פלעגט אַרויסקוקען פון די פענסטער, און אַנ'אומעט פלעגט איהר אַרומכאַפּען, אַ טיפע בענקעניש ערגיץ אין דער וועלט אַריין — ערגיץ ווייט - ווייט.

פון אומעט און לאַנגווייליגקייט האָט ראַכיל אָנגעהויבען צו לייענען ביכלעך, ראָמאַנען, אָבער איהר בענקשאַפט איז צוליב דעם געוואָרען נאָך גרעסער, נאָגענדער. ווייל דאָס לעבען איהרס איז געווען אינגאַנצען דער דיפער פון די לעבענס פון יענע העלדען, וועגען וועמען זי פלעגט לייענען.

אין די ביכער האָט זי געזוכט אַ גלייכען צו איהר לעבען, אָבער זי האָט אַזאַ נישט געפונען. דאָרט האָט זיך געריידט אין די ביכער וועגען „אַקסעס", וועגען צערטליכקייטען, וואָס קומען פאַר צווישען געליבטע, און זי האָט אויך געבענקט נאָך דעם אָבער איהר מגושמדיגער מאַן האָט עס איהר נישט געגעבען.

אין דער ערשטער צייט נאָך דער חתונה האָט ער זיך גראָד יאָ אָפּגעגעבען צו איהר, אָבער זיינע לאַסקעס און צערטליכקייטען האָבען ראַכיל'ן נישט געקאָנט בעפרידיגען און זי פלעגט בלייבען ליגען אַנ'אויפגערייצטע און אַ נישט-בעפרידיגטע.

דער קצב איז געווען אַ בעלייבטער יוד מיט גראָבען בויך, ווי אַ יודענע אין די העכערע חדשים, און ער האָט געהאַט טונקעל-בלויע אויגען, ווי מיט בלוט פערלאָפען.

ראַכילען איז ער געווען דערווידער, און זי פלעגט זיך שוין יאָ ווועלען צו איהם דערנעהנטערן, פלעגט ער זיך אויסדרעהען צו דער ווענט און אָנגעהויבען כראָפּען.

ליגענדיג מיט דעם פעטען יודען, איהר אין בעט, פלעגט ראַכיל אין איהר געדאַנק אַרויפען אַלעמאָל אַנ'אַנדערן העלד פון די ביכער, זי האָט געלייענט, און אַזוי טראַכטענדיג וועגען העלד, פלעגט זי אנטשלאָפען ווערען.

און די צרות זייערע האָבען די ביידע אומגליקליכע פרויען, סערקע'ן און ראַכיל'ן, וואָס זענען נאָהנטער בעפריינדעט.

ביידע האָבען זיי געהאַט שווערע הערצער, ביידע האָבען זיי געדאַרפט עמיצען האָבען פאַר מען אויסצודערצעהלען וועגען זייער ווייסט

ביידע חברטעס האָבען אָנגעהויבען צו איינע צו דער אַנדערער אין די שטיבען — און זענען אַזוי יבעפריינדעט געוואָרען ווי צוויי שוועסטער. זיי האָבען צווישען זיך נישט געהאַט סודות.

אָבער שטיל ביי זיך אין האַרצען, האָט כיל מקנה געווען סערקע'ן.

„גאָט", האָט ראַכיל ביי זיך געטראַכט, איך האָב אַזאַ מאַן ווי נתן, וואָלט איך דאָך גליקליך און סערקע וויל נישט זיין זיין ווייב

קומענדיג אָפט צו סערקע'ן אין הויז און העפענדיג נתנ'ען, האָט זיך ביי ראַכיל'ן דערוועקט געפיהל פון ליבע צו איהם, אַ שטאַרקער פערל און ליגענדיג אין די נעכט אין איין בעט מיט קצב איהר מאַן, האָט זי געטרוימט וועגען ביז דאַן, האָט זי ראַכיל, געטראַכט נאָר געגען העלדען, אויסגעטראַכטע אין די ביכלעך די ראָמאַנען. אָבער איצט האָט זי שוין געטראַ וועגען נתנ'ען, וועמען זי האָט געקענט און איז איהר זעהר געפעלען געוואָרען...

ווען נתן האָט דערזעהן ראַכיל'ן צום ערשטען מאָל ביי זיך אין הויז, איז ער געבליבען צעטומלט אַ ווייל, אַביסעל דערשראָקען. ביידע האָבען זיך בעגעגענט מיט די אויגען, נאָר ביידע זענען געבליבען שווייגענדיגע...

(פאָרזעצונג קומט)

ספּאָרט-באַוועגונג

פון דער נאַצישער אָלימפּיאַדע
די „חוצפּה" פון די שוואַרצע

דערויף האָט מען זיך נישט געקענט ריכטן אין צייטן, ווען די „נאָרדישע ראַסע" דאַרף און מוז פאַרנעמען דעם אויבנאָן.

שוין דער אַלטער גאָבינאָ האָט בעשיינפּערליך פעסטגעשטעלט, אַז די שוואַרצע ראַסע איז אַנ'אָפּגעשטאַנענע און אַנ'אומקולטורעלע, אַז זי פעדינט אויף פאַראַכטונג פון די ווייסע און די היטלעריסטישע טעאָרעטיקער האָבן גאָבינאָס „תורה" בעכייט און דאָ פלוצלונג אַזאַ מיאוסע מעשה די שוואַרצע, מיאוסע, געמיינע און אָפּגעשטאַנענע נעגערס האָבן רעפּרעזענטירט אויף דער היסטאָרישער אָלימפּיאַדע די פאַראייניגטע שטאַטען און זיי האָבן אַלע גענומען די ערשטע פּרעמיעס גאָלדענע מעדאַלען.

וואָס וועלן נעבעך איצט נאָך אַזאַ „מפּלהי' טון די ווייסע און דער עיקר טאַקע די ווייסע פון אַמעריקאַ?

ס'איז דאָ נאָר איין עצה, מען דאַרף די חוצפּהדיגע שוואַרצע, וועלכע האָבן געוואָגט צו נעהמען די פּריזען, נאָך זייער צוריקקעהרען זיך קיין אַמעריקע לינטשען, אַזוי ווי ס'איז דאָרט אָנגענומען לגבי נעגערס.

* * *

און די דייטשע ראַסען - טעאָרעטיקער? צי קען זיין נאָך א גרעסערער דורכפאַל פון אַלע זייערע טעאָריעס?

אין דער צייט ווען ס'איז שוין גאַנץ גענוי „וויסענשאַפטליך" פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין דעם גרויסען מאַרש פון דער מענשהייט גייט אויפן ערשטען אָרט די שטאָלצע, מוטיגע נאָרדישע ראַסע זאָלען קומען זעקס נעגערס פון קאַליפאָרניע מישיגאַן אָדער טעקסאַס און אַזוי עפענטליך אָפּלאַכען פון די אַלטע טיפּושדיגע טעאָריעס דאָס איז אומערהערט, דאָס איז פּשוט א חוצפּה, אויף וואָס ס'קענען זיך דערלויבען נאָר גראָבע, חוטיגע און נישט דערצויגענע שוואַרצע מענשען, נאָר אָרשטייער פון קאַפערן, האָטענטאָטען, בושמענער אָדער אַליסען.

די אַקאַדעמיע פאַר ראַסען-פאָרשונגען וועט איצט האָבען א היפּשען קלאָפּאָט מיט די פּאָר נעגערס, סיידען עס וועט געלונגען „וויסענשאַפטליך" צו בעווייזען, אַז דער נצחון פון די נעגערס איז גאָר קיין נצחון נישט, ווייל כידוע מעג מען דאָך מיט נעגערס אַלץ טון.

ס'איז נאָך דאָ איין מעגליכקייט, ווי אַזוי צו ראַטעווען דעם כבוד פון דער „נאָרישער", פאַרדאָן „אַרישער" ראַסע.

מענשהייט: די „געסטאַפּאָ" דאַרף די עטליכע נעגערס אַריינזעצען אין א קאָנצענטראַציע לאַגער, זאָגען מיר אין דאַכאַו, און דאָרט „שוין אָפּטון זייער רעכט", מאַכען זיי מיט א קאָפּ קלענער, אַז די וועלט זאָל זיך נישט דערוויסען פון דער „גרויסער שאַנדע".

נאָר אַזאַ מיטעל וועט „רעהאַבילִיטירען" די נאָרדישע ראַסע.

א—ם.

מעטשען וועגען אַריינגעהען אין דער ליגע

קראַקאָוויאַ — פּאָלאָניאַ 6:0

ל.ט.ס.ג. — סקאַדאַ

ל.ט.ס.ג. — סקאַדאַ 3:3

בריגאַדאַ (טשענסטאָכאָוו) — אוניאַ (לובלין) 3:0

ה.צ.פּ. (פּויזען) — א.ק.ס. (שלעזיען) 5:3

ר.כ.ס. (קאַטאָוויץ) - פּאָגאָן (סטרי) 2:1

טעניס-מעטש

פּוילען — אונגאַרן 5:0

קראַקאָווער מכבי געווינט ביי ווייסלאַ

מכבי (קראָקאָ) — ווייסלאַ 1:0

וואַוועל (נאָוואָוויעץ) - פּאָרגוזשע 2:1

וואַסערבאַל וועגען דער פּוילישער מייסטערשאַפט

הכח (ביליץ) — לעגיאַ (וואַרשאָ) 4:0

פוסבאַל-טורניר אין לאָדז
מיט'ן אָנטייל פון ל.ס.ס., אוניאָן-טורינג, ט.ק.ס. און הכח

שבת איז אויפ'ן פּלאַץ פון ל.ק.ס. פאָרגעקומען א פוסבאַל-טורניר וועגען דעם פּריז פון לעגיאָניסטען-פערבאַנד.

די רעזולטאַטען פון טורניר זענען פאָלגענדע:

אוניאָן-טורינג — ס.ק.ס. 3:2

ל.מ.ס. — הכח 13:0

ס.ק.ס. — הכח 3:2

אוניאָן-טורינג — ל.ק.ס. 1:1

קיין זיגער האָט דער טורניר נישט אויסגעטיילט, צוליב דעם, ווייל דער מעטש ל.ק.ס. — אוניאָן-טורינג האָט נישט געקענט פאַרלענגערט ווערן צוליב דער שפּעטער צייט.

הויכער זיג פון די אונגאַרישע אַקאַדעמיקער אין וואַסער-באַל

שבת האָט אין קאַטאָוויץ געשפּילט די אַקאַדעמישע רעפּרעזענטאַנץ פון די אונגאַרישע וואַסער-באַל-שפּילער, וועלכע האָט בעזיגט די אָפּגעשוואַכטע שלעזישע רעפּרעזענטאַנץ מיט 16:0.

פינאַל-מעטשען
וועגען דער מייסטערשאַפט פון די אַרבייטער-קלובען אין פּוילען

שבת זענען אין לאָדז געשפּילט געוואָרען 2 פוסבאַל פינאַל-מעטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון די אַרבייטער-קלובען אין לאָדז.

די רעזולטאַטען זענען געווען פאָלגענדע:

„באַלטיק" (גדיניע) — „רוך" (בריסק) 2:1

„באַלטיק" (גדיניע) — ווידזעוו (לאָדז) 2:1

איינציגער ליגע-מעטש אין לאַנד

וואַרשאַוויאַנקאַ — נאַרבאַרניאַ 1:0

וואַרשאַוויאַנקאַ האָט גאַנץ אומגעריכט אַרויסגעפיהרט פון קראַקאָ 2 פונקטען. דאָס איינציגע טויער פאַר וואַרשאַוויאַנקאַ האָט מען דערגרייכט אין דער לעצטער מינוט פאַר'ן ענדיגען דעם מעטש.

סאָוויעטישע פוסבאַל-שפּילער
וועלען נישט שפּילען אין דער טשעכאָסלאָוואַקיי

אין טשעכאָסלאָוואַקיי האָבען געזאָלט פאָרקומען עטליכע פוסבאַל-מעטשען מיט סאָוויעטישע מאַנשאַפטען, די מעטשען וועלען אָבער נישט פאָרקומען צוליב'ן פערבאָט פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פוסבאַל-פעדעראַציע.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07

ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער · שוועכע-בע האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.

זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

Doktór Z. HENRYKOWSKI

ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער · שוועכע, ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען

טראַוגוטאַ 9. טעל. 262-98

נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

געהיימנישפולער מאָרד אין לאָדז
געפונען א טויטען קערפּער אויף דער באַהן-ליניע

נעכטען אינדערפריה האָט אויף עלס-ראַקיטשע נעבען דער יאַנינאַ גאַס ביים באַהן-אַריבערגאַנג געפונען א צעבלוטיגטען קערפּער פון א מאַנספּערשוין.

די ערשטע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז מ'האָט נישט צו טון מיט קיין זעלבסטמאָרד און נישט מיט קיין אומגליקליכען צופאַל, נאָר מיט א מאָרד.

דער טויטער קערפּער איז געווען איינגעוויקלט צוזאַמען מיט מעסערס און געהאַט אויסגעשטאָכען אַנ'אויג. כדי צו פאַרווישען די שפּורען האָט מען דעם טויטען אַוועקגעלעגט אויף דער באַהן-ליניע און דער צוג איז איבער איהם אַדורך.

דעם נאָמען פון ערמאָרדעטען איז נאָך נישט געלונגען פעסטצושטעלען. מ'ווייס נאָר, אַז ער איז געקומען אויף חגא פון פּויזען און האָט א גאַנצע נאַכט געשיכורט. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם מאָרד זענען אַרעסטירט געוואָרען 4 פּערזאָן.

פּאָפּולערע צוגען!

קיין רומעניען

פון 15-טען ביז'ן 30-טען אויגוסט

פּרייז פון 200 ביז 260 זל.

קיין גדיניע

מיט בעשייניגונגען

פון 13—17 אויגוסט פון 14.90 זל.

פון 14—17 אויגוסט פון 12.50 זל.

איינשרייבונגען נעמט אָן

„אָרביס" פּיעטריק. 18, טעל. 249-33.

ק. מלאָד

דאָן-דאָמינגאָ

ראָמאַן

145

נאָר אַז זי האָט מיט דער איינענער גליקליכקייט געשטעפּערט אַז ער מעג זיין רוהיג, זי איז נישט קיין קינד און פאַרשטייט זיך ווי אויסצוהיטען, און בכלל דאָס, וואָס מען היט, איז נישט אָפּגעהיט... (ער האָט אויפגעריסען די אויגען פון א שטאָך, וואָס עס האָט איהר וואָרט געטאָן אין האַרצען, דערנאָך ביי א בריה אַזאַ אין האַלז, ווי ער וואָלט דאָס וואָרט איהרם היסעהייט אַראָפּגעשלונגען), האָט ער זיך געמאַכט שמייכלען, און הגם קיין שפּיגעל איז אין צימער נישט געווען, האָט ער זיך געזעהען קאַריקאַטוריסטיש - אויסגעקרימט, ער האָט צוריקגעכאַפּט זיין פריהערדיגען טאָן און געזאָגט:

— דעם וועג קען אויך דיר נישט פאַרהאַלטען, מילא, אַז דו ביסט אַזוי זיכער...

זי האָט פאַרשטאַנען זיין סאַרקאַסטישען טאָן, אָבער זי האָט בעשלאָסען, עס זאָל איהר נישט אַרען, וואָרום צו-גרוים איז געווען די גליקזעליגקייט אין איהר האַרצען צו אַהרען. דער געדאַנק האָט זיך צעגאָסען אין איהר, האָט אָנגעאיילט דעם רצון. עס האָט זי גע-צויגען צו א זאַך, נישט וואָס עס איז, וואָס עס איז שוין פון שפּעט בעשטימט, נאָר צו א זאַך, וואָס עס קען אפשר ווערען.. זי האָט געהובט פאָקאַנשאַפט און עס נישט שפּיגען... זי איז אַרומגעגאַנגען און זיך געלאָזט בעטראַכט זיין פון די דריי פריינד, אָבער זי האָט זיי נישט געהאַלטען פאַר מענער, וואָס זאָלען נעגנג איבערראַשען זיין און אין זיי נישט געפונען קיין ספּעציעלען ריין. זי האָט זיי אויסגעהערט אויף אַזוי פיל, אַז דורך זיי זאָל זי זיך בעקענען מיט אַנדערע, מיט זייטיגע.

זי האָט הויך וועגען דעם נישט געטראַכט, זי האָט דאָס פייער וואָס האָט געפלאַקערט אין איהר צוהערעקט און דערשטיקט, האָט עס זיך נאָך מעהר געריסען, איהר האָט אָנגעהויבען צו נעפעלען יעדער מאַנספּערשוין, האָבען זי האָט געזוכען אין גאַס. זי האָט אָבער דאָס

אַזוי צוריקגעהאַלטען, אַז קיינער האָט נישט געקענט אייגענען אויף איהר פּנים קיין חשד, און מען האָט איהר רעספּעקטירט ווי פאַר א אָנשטענדיגער דאַמע פאַקט.

זי איז, ווי מען האָט עס אָנגערופען אין די לצניש קרייזען, געווען צופיל פערהייראַט. זי האָט נישט געוואָלט אומווערדיג מאַכען ווישאָזעס אָנזעהן אין דער געזעלשאַפט, זי האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז מען אַכט און מען בעוואונדערט איהר, וואָס זי „וואַרטנט" מיט איהם (איהר האָט הנאה געטאָן אָט די בעוואונדערונג. זי איז אַליין געווען עפּעס אין א העלדישער לאַגע), דעריבער האָט זי אויסגעמיטען פּע קאָנטשאַפט, און וואָס שייך די „דריי" יונגעליים, וואָלט זי זיכער נישט טשאַנגען מיט קיין איינעם פון זיי בעזונדער, גאַנץ אַליין. זי האָט זיך אָנגעכאַפּט אין דעם פּלאַן צו פאָהרען. האָט שוין נישט אָפּגעלאָזט. זי האָט זיך געשראָקען און איינגעשטעלט, ווי א קינד דאָס ערשטע מאָל בעת מען לערנט עס שווימען, זי האָט זיך מיט זשאַזען געזעגנט. זי האָט גע-פיהלט איהם דאָס מאָל צו קושען. אָבער זי האָט גליך דערפיהלט, אַז דאָס וועט אָנצינדען זיין חשד (זי האָט נאָך נישט געהאַט קיין סיבה פאַר אומאַנטערע. האָט זיך שוין געפיהלט ווי פאַרפראַכען), בלויז נאָר מיט דער שוועסטער האָט זי זיך געקושט און אַרויסגעפאָהרען אונטער א שווערע: האָגעל פון בעזיפּצען און באַקרעכצען.

זי האָט מיט קיין איין רגע נישט פאַרגעסען ווער זי איז און וואָס זי איז. כאָטש אין האַרצען האָט זי עס גאַנץ שטאַרק געפיהלט. פונקט ווי דעמאָלט בעת זי איז אַנטלאָפען דאָס ערשטע מאָל פון זשאַזען. האָט זי גאָר נישט איבערגעלאָזט אין דעם הויז פון איהר מאַן קיין געפיהלען. אַזוי האָט זי איצט גאָר נישט איבערגע-לאָזט. עפּעס האָט זיך זשאַזע איהר מאַן, איהר שוו-כער און דער גאַנצער פּאַלאַץ אָפּגעמעקט ווי אין א ווייטען געדענקעניש. די אַלע יאָהרען זיינט זי האָט

חתונה געהאַט ביז איצט האָבען זיך אָוועקגעגליטשט, און אָנשטאָט דעם זענען געקומען צו רייטען איהרע מיידעל יאָהרען, איהר טאַטע-מאַמעס הויז, איהרע האָפענונגען, און די חלומות האָבען גענומען זיך צו-ריקרוקען און די זיידענע וויעס פאַר איהרע אייגען.

נאָר בלויז זי האָט געוואָלט אָנהאַלטען איהר פּער-דיוראַטע פּאָזיציע" צו די דריי מענער, וואָס זענען איצט געוואָרען פאַר איהר אַנ'אומדערטרעגליכע לאַסט. זי האָט געוואָלט אויסווילען אַליין איהרע נעגע און טאָהנגען, אָבער זי האָט עס נישט געקענט, ווי פריער פון איהר מאַן זענען זיי איצט געווען פאַר איהר. זי האָט דאָ געעפענט די אויגען און אויפגעהויבען דעם קאָפּ צו דערגרייכען נישט דערגרייכטע זאַכען, אָבער זיי האָבען איהר אַראָפּגעצויגען צוריק, זי האָט זיי פּשוט געזאָגט:

— איהר מוזט שאַפען כאָטש נאָך צוויי פּרייזען זיך, אויב איהר ווילט מיר זאָלען גוט פאַרבריינגען. איך פיהל זיך נישט גוט צווישען אייך דריי מענער און איין פרוי. נאָכדעם האָט זי זיי א שטיק צייט נישט געזעהען, מען האָט אָנגעהויבען איהר בעזוכען איינציגווייז. היינט איינער — מאָרגען א צווייטער. שם איז איהר נמאָס געוואָרען.

די נאַכט פון קאַרנאַוואַל איז זי געפאָהרען איינע אַליין אין אַנ'אויטאָמאָביל. זי האָט זיך אַליין מתעסק געווען מיט צוגרייטען א „קאָסטיום", אפילו אַליין בעשטעלט א קאָטש. זי איז געווען זיכער, אַז צוריק וועגס וועט זי שוין האָבען א בעגלייטער. זי האָט שוין אפילו זיך פאַרגעשטעלט א וואָסערער ער וועט זיין. זי האָט זיך אָפּגעזאָגט פון די פילע קאַוואַליערען מיט וועמען זי האָט זיך געטראָפען אין דער לאָבי פון פּאַר-לאַז-חאָטעל, נישט געשעהנט קיין גרויסע אויפמערקזאַמקייט אויף די בעגריסונגען פון איהרע שכנים און עס'זאָל, גליך זי וואָלט די בעגריסונגען אַרויסגענומען אין טעלער אַריין.

עס האָט איהר באַנג געטאָן, וואָס זי איז אַזוי, וואָס זי קאָן נישט צו קומען צו זיך, וואָס זי שטופּט אָפּ און שטייסט אוועק מענשען וואָס זענען פריינדלעך און קאַוואַלעריש. זי האָט זיך אַליין בעשולדיגט, פאַר נערוועזען אַז אין איהר זיצט א ווילדע — האָט זי בעשלאָסען צו זיין מעהר צוגעלאָזט, אָבער אַז עס איז געקומען צו עפּעס, האָט זי געבלאָזען פון זיך און אַנ-געשוויגט אַרום איהר פּלאַץ.

אַנדזשעלאַ האָט געצויגען די גרעסטע אויפמערקזאַמ-קייט אויפ „קאַרמען" שוין דערפאַר וואָס זי איז אַליין

געפאָהרען און נישט מאַסקירט. אַנדערע האָבען עס אָנגענומען פאַר א דאַמע, וואָס זוכט געווייסע גליצען, אָבער קיין איינער איז נישט געווען, וואָס זאָל אין איהר קאָטש נישט אַריינוואַרפען עטליכע מאָל קאָמפּלימענטען, א פאַנטאַן פון פאַרביגע סערפּענטין-פּאַפּיר לעך און א האָגעל פון קאָנפעטי.

זי איז געווען ליבלעך און געשמייכעלט. די אויגען האָבען אַרויסגעלויכטען ווי די לבנה דורך א וואָלקענדעל, זי איז נישט געווען פריילעך. ווי עס האָט אויסגעזעהן איהר שמייכעל. איהר האָט זיך אויסגעוויזען אַז די איינציגע איז זי, די פּרעמיע אויף א גרויסער צעהוליעטער חתונה זי האָט געזוכט אין יעדענס פּנים עפּעס אַנ'אָפּשטראַהל פון איינעם. זי האָט געבענקט צו א זאַך, וואָס איז טאַקע נישט געווען, און זיך טאַקע נישט פאַרמירט, און פלוצלונג, — אַנ'איינבעראַשונג, זי ווייסט נישט ווי אַזוי זי האָט איהם געקענט דערזעהען און דערקענען. דעם דאָמינגאָ, דעם שטאָלץ-יונג און משרת. אפשר איז עפּעס געלעגען אין איהר טיף פאַרפאָרגען אַזאַ פונקעלע פון א געפיהל צו דאָמינגאָ, זי האָט עס קיינמאָל נישט געוואוסט, נאָר גראָד איצט האָט עס אויפגעריסען. איהר האַרץ האָט פיל פריער איהם געזעהען ווי די אויגען. אין זיין מאַסקאַראַדע - קאָסטיום האָט ער אויסגעזעהען געזונד און אידעאַל, רוי און צאַרט. דאָס ליכט פון די דעקאָ-ראַטע גאַסען האָט איהם אָנגעגאָסען מיט רויטקייט פון צעשפּילטען ווייַן. עפּעס איז ער געווען איינגעהילט אין אַזאַ פּיערליכקייט, זיין קאָפּ האָט זיך שלאַנק קאָפּויער געהויבען איבער אַלע, זי ווייסט נישט פאַר וואָס און געדענקט נישט ווי אַזוי זי האָט איהם א רוף געטאָן, און זי קען זיך נישט דערקלערען ווי אַזוי דער שאָפער איז פון זיך אַליין שטיין געבליבען. אָט זי האָט אַרויסגעצויגען איהר קאָפּ צו איהם, האָט זי דאָך זיכער געוואָלט, אַז ער זאָל זיין איהר קאַוואַליער. זי האָט דאָך זיכער איהם געוואָלט איינלאַדען אין דעם קאָטש אַריין, נאָר א נס, וואָס מען האָט נישט דער-לאָזט, וואָס דער שטראָם האָט איהר אוועקגעטראָגען און ער איז אויסגעגאַנגען פאַר איהר אויג.

וואָרום ווי וואָלט זי זיך נישט געשעהמט פאַר זיך אַליין, אַז צוליב דעם יונג איז זי געפאָהרען קיין ריאָ דע זשאַנעיראָ, און אַז דער דאָזיגער וועט זאָגן: איהר ריטער?...

(פאָרטזעצונג קומט)

ווי אזוי די נאַצי-אַגענטען אַרבייטען אין אַמעריקאַ

סעקרעטאַר פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין שטעהט אין קאָנטאַקט מיט די אַגענטען

ניו-יאָרק (יט"א) אַ גרויסען רושם האָט דאָ געמאַכט די ווענדונג, וואָס איז איבערגעשיקט געוואָרען צום שטאַאַטס-סעקרעטאַר פון שטאַט ניו-יאָרק עדוואַרד פלין וועגען דער אַרבייט פון די נאַצישע אַגענטען אין אַמעריקאַ.

די ווענדונג צו דעם שטאַאַטס-סעקרעטאַר איז געשיקט געוואָרען דורך דעם קאָנגרעס-מיטגליד סאַמיועל דיקשטיין, מיטגליד פון דער קאָנגרעס-קאָמיסיע אויף אויסצופאָרשען אַנטי-אַמעריקאַנישע טעטיגקייט. מר. דיקשטיין טיילט מיט, אַז אַ ניו-יאָרקער פּריוואַט-דעטעקטיוו העראַלד קאַיס האָט איבערגעשיקט צו דער דייטשער אַמבאַסאַדע אַ מעמאָראַנדום מיט אַ פּלאַן צו פיהרען אין אַמעריקאַ אַ נאַצי-פּראָפּאַגאַנדע געגען יודען און געגען דער וואַשינגטאָנער רעגירונג, וועלכע איז „פּערקויפט צו יודען". דער דעטעקטיוו האָט אין זיין מעמאָראַנדום אויך פאָרשפּראָכען צוצושטעלען ידיעות וועגען די יודישע מיליאָנערען און זיי „אַרויסשטעלען אין זייער ווירקליכען געשטאַלט".

אויף דעם דאָזיגען מעמאָראַנדום האָט דער סעקרעטאַר פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע רישאַרד פּאולינג געענטפערט שריפטליך און געראָטען זיך ווענדען וועגען דעם „זעהר וויכטיגען ענין" אין ביוראָ פון דער „נאָרד דייטשער לאָיד ליניע" ווייטער גיט אָן ה' פּאולינג דעם נאָמען פון בעאַמטען אין דעם „נאָרד דייטשער לאָיד" צו וועלכען דער דעטעקטיוו זאָל זיך ווענדען און וועמען ער שיקט איבער דעם מעמאָראַנדום.

איבערגעבענדיג די געבראַכטע פאַקטען פאָדערט מר. דיקשטיין פון שטאַאַטס-סעקרעטאַר צוצונעמען ביי דעם דעטעקטיוו די דעטעקטיוו-ערלויבניש, ווי אויך איבערצוגעבען דער רעגירונג אין וואַשינגטאָן אויסצופאָרשען די טעטיגקייט פון די נאַצישע-אַגענטען אין און אַרום דער דייטשער אַמבאַסאַדע.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 17-טען אויגוסט

6 מאָרגען-ליד, 6.03 פּליטען, 6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק, 7.20 מאָרגען-צייטונג, 11 מיטאָג-קאָנצערט פון פּליטען, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 דער אַרבייטער און דאָס קינאָ -אַ שמועס), 12.13 מיטאָג-צייטונג, 12.32 בעריהמטע ווירטואָזען, 3.27 לאָדזער בערזע, 3.30 ווירטשאַפט, 3.45 וואָס איך האָב געזעהן דורך דער לאָרנעטע, 4 פּאָפּולערער קאָנצערט -טשעכאָטשינעק), 6 שמועס מיט ראַדיאָ-הערער, 6.15 עקזאָטישע מעלאָדיען, 6.35 רעקלאַמע-קאָנצערט, 6.50 אַקטועלער שמועס, 7 דזשאַז-פּאַפּורי (פּליטען), 7.30 אָרקעסטער - קאָנצערט מיט געזאַנג, 8,38 פעליעטאָן, 8.45 אָוונט-צייטונג, 9 די סימפאָניע פון אַ זומער-טאָג, 10 פעליעטאָן, 10.15 ספּאָרט, 10.20 מוזיק, 10.25 סאַלאָן-מוזיק, פון קראָקאָ.

טעאַטער, מוזיק און פאַרוויילונג

היינט צום לעצטען מאָל „מאַדאַם איקס" מאָרגען פּרעמיערע „נייע מענשען" ביי אידאַ קאַמינסקאַ אין שטאָט - טעאַטער

אידאַ קאַמינסקאַ טרעט היינט צום לעצטען מאָל אין דער פּיעסע, אין וועלכער זי מיט איהר גאַנצען אַנסאַמבל האָבען זיך אין לאָדז אַזוי קונה שם געווען „מאַדאַם איקס".

די לעצטע געלעגענהייט צו זעהן „מאַדאַם איקס" דאַרף אויסגענוצט ווערען דורך די, וועלכע האָבען זי נישט געזעהן. מאָרגען דינסטאָג קומט פאָר די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע פון י. פּערל'ס רדאַמאַטיזירטען ראָמאַן „נייע מענשען".

דעם ראָמאַן האָט דראַמאַטיזירט מיט'ן הסכם פון מחבר אידאַ קאַמינסקאַ, וועלכע שפּילט אגב אין דער פּיעסע אויכע פון די הויפּטראָלען

„נייע מענשען" פאַרמאָגען אַ שפּאַנענדיגען חיות, צייטיגען אינהאַלט, אַ רייכקייט פון אינטערעסאַנטע כאַראַקטערען און טיפּען, ווי אויך אַ שטאַרקען סצעניש קאָנפליקט

דאָס אַלץ צוזאַמען שאַפט פון די „נייע מענשען" פּיעסע, וואָס בערייכערט אונזער נישט רייכען אָריגינעלען רעפּערטואַר

אין דער אויפפיהרונג נעמט אַנטייל דער גאַנצער אַנסאַמבל פון אידאַ קאַמינסקאַ.

היינט אומאָפּרופליך צום פאַרלעצטען מאָל „אַ חתונה אין שטעטעלע" מיט פּסח'קע בורשטיין „ראָזמאַיטאַשטשי"

אויפ'ן אַלגעמיינעם פּערלאַנג פון יודישען טעאַטער עולם, האָט דער אַמעריקאַנער סטאַר פּסח'קע בורשטיין וועלכער גאַסטראָלירט מיט אַ גרויסען ערפאָלג אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" צו שטעלען נאָך צוויי מאָל די שטאַרק אויסגענומענע אָפּערעטע „אַ חתונה אין שטעטעלע"

דעם סטאַר פּסח'קע בורשטיין העלפט צו צום ערשטען מאָל דער גוט-בעקאַנטער כאַראַקטער - אַקטיאָר, יעקב פיש.

היינט מאָנטאָג צום פאַרלעצטען מאָל „אַ חתונה אין שטעטעל". פּרייזען — רעדוצירט.

היינט גרויסע פּרעמיערע ◆ פרעכטיגער פילם א. נ. ◆ היינט גרויסע פּרעמיערע!

„פרעהליכער וואַהנזין"

אויסערן פילם: קלאַנג-צוגאַבע פון P. A. T. און די נייעסטע וועלט-אַקטואַליטעטן.

קלאַנג-קינאָ CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

Dr. Wołkowski
צינעל-גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 אָווענט

Dr. Zalcwasser
כירורג
CEGIELNIANA 19, tel. 125-27
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 1—2 מיטאָג און פון 4—6.30 אָוונט

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי אַנ'אַנאָנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

איך נעהם אָן אַ יונגע אויסצולערנען אויף רונד-טריקאָטאַזש-מאַשינען צו ביטען געגען צוצאָהלען פאַר'ן לערנען. צו ערפאָהרען אין טריקאָטאַזש פאַבריק 11, ליסטאָפּאַד 43.

Administrator
…gliczny przyjmie kilka domów. …adzi samodzielnie wszelkie sprawy …we, skarbowe i t. p za gwarancją. …ty sub. „Zdolny"

Energiczny zdolny młody ekspe…nt branży galanteryjno-trykotowej z …letnią praktyką poszukuje posady. …owe zgłoszenia ofert. w admin. …„B. 60"

דאָס ביליגסטע יודישע אָפּטיק-געשעפט

„OPTICUM"
28 פּיעטריקאָווער 28
בעזיצט אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ברילען, בינאָקלען, אַלערליי צילינדער-גלעזער, פּאָנטאַלאָנערטע גלעזער, טערמאָמעטער…
אַלעס צו די ביליגסטע פּרייזען
פ'ווערען אויך אויסגעפיהרט זעמטל. רעפּאַראַטורען פּינקטליך און רעעל. — געדענקט די אַדרעס
עס ווערען אָנגענומען אַלע אַרט רעצעפּטען פון די הח"ת דאָקטוירים.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, עס ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין פּערלויף פון אַ חודש צייט, וואָס קאָן גאַרנישט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע. די פּרייזען זענען ביליג. אַלמע 1-טער מגיד 4, ביי ליפּשיק.

בעסט ביי אַקטעריאלאָגיש לאַבאָראַטאָריום
פ. שאַץ, לאָדז
פּיעטריקאָווער 37

פרייע פּאָסטענס

אַ קוואַליפיצירטער פערקויפער (רין) צו סוויטערס קען זיך מעלדען זאָפאָרט ביי א. פּרענקעל, נאָוואָמיעסקאַ 4. מעלדען זיך פון 4—7 נאָכמ.

ס'ווערט געברויכט אַ מאַשינערין מיט אַ מאַשין צו סוויטערס, ווי אויך אַ אויספּערטיגערין ביי בענדערמאַכער, וואָלבאָרסקאַ 10.

אַ קוואַליפיצירטע פערקויפערין אין דער שיך-בראַנזשע ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. אָפערטע אונטער „F" אין אדמ.

עס ווערט געזוכט אַ יונגעל פון 17—18 יאָהר, פעהיג אין אַ געשעפט אריין. צו ערפאָהרען נאָוואָמיעסקאַ 26, ביי מעשאַערג.

ס'ווערט געברויכט אַ קוואַליפיצירטער סוויטער-מאַשינער צו מענער-מאַגאַזין ביי באַראַוועַר, גלובנאַ 65.

נויטיג אַ מיידעל צו אַבערוועש מיט אַ מאַשין, עווענטועל אָהן אַ מאַשין, אויך אַ לערן-מיידעל. צו ערפאָהרען נאָוואָטאָוויטש 7, פוקס.

ראַקאַלען

צו פערמיטען אַ לאָקאַל מיט אַ קאַנטאָר, פאַר אַ קבוץ, פעראיין, עווענטועל 2 שטיבען מיט אַ קיך, 3 גרויסע קעלערס, ביים ווירט 11, ליסטאָפּאַד 43.

אַנ'ענצעל צימער מיט בעקוועהמליכקייטען אָפּצוגעבען פאַר אַ סובלאָקאַטאָר. פּיעטריקאָווער 66, וו. 58.

פערשידענעס

אַ קאָמפּלעט שלאָפצימער, אַ קרעדענס, טיש מיט שטיהל, אויך פּאָטעל-בעט צו פערקויפען. צו ערפאָהרען פּיעטריקאָווער 123, וו. 11.

Zaginiony został protest na Zł. 36.— pł. 3 8—36 z wystawienia Gocial, Zgierska 32. Weksel unieważnia się.

Dr. med. M. GLAZER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און וענערישע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָוונד.
זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג.

Dr. med H. DYNKIEWICZ
CHOROBY NERWOWE
Cegielniana 19, tel. 118-47
powrócił.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און וענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען – אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr. med. M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען- קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו.

לעטשניצע
פאַר ווענעריש-קראַנקע
מענער - שוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי-דאָקטער פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
א בעראַטונג 3 זל.

ווייכטיג פאַר ברוך-קראַנקע

(רופּטורען) זאָווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס), פּאַראַליזשען, ביין-שווינדזוכט, פּלאַטפיס און פערשידענע אַנדערע פערקריפּלונגען-ליידענדע.
פאַר פערשידענע אַרט רופּטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-באַנדאַזשען לויט מיין מעטאָדע היילן און בעזייטיגען ראַדיקאַל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאָגען און קישקע - זענקונג ספּעציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע לייב-הייל-באַנדאַזשען.
פאַר הויקערס ספּעציעלע נאָרסעטען און גלייכהאַלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען פון אַלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פּלאַטפיס ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלען.
געגען קרומע אָדערן ספּעציעלע גומי-שטרימף לויט מאָס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספּעציעלע הייל-אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
ספּעצ. אָרטאָפּעד
א. פּעטריקעוויטש, לאָדז
9 פּיראַמאָוויטשאַ 9, טעל. 177-09 (פריהער אַלגינסקאַ
אַכטונג! קראַנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
מויזענטער דאַנקזאַגונגען קענען בעוויזען ווערען

Dr. med. GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
ספּעצ. פון היילען אונפרוכטבאַרקייט.
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 4—8 אָוונט

לעטשניצע
פאַר וועגעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטן
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-78
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד.
וועגעריש-קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. med. Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוענט

DR. S. Kantor
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (מענער-שוואַכע)
90 פּיעטריקאָווער 90
טעל. 129-45
נעמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 6—9 אָוו

DR. MED. L. Pikielny
אוראָלאָג-כירורג
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזען און אורין-קראַנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אָן פון 4—7 נאָכמיטאָג
צוריקגעקעהרט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.